

RİYAZİYYAT

DƏRSLİK

4

?

II hissə

HEYDƏR ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

Süleyman Kərimov, Könül Doxolova,
Yeganə Məmmədəliyeva, Həbib Kərimov,
Farizə Nəbiyeva, Aygün Qasımova

Xüsusi məktəblərin **4**-cü sinifləri üçün
sadələşdirilmiş proqram əsasında hazırlanmış

RIYAZİYYAT

fənni üzrə

DƏRSLİK

II hissə

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

**Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)**

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike
4.0 International lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az
saytında yerləşdirilmişdir. Bu nəşrdən istifadə edərkən
lisenziyanın şərtləri qəbul edilmiş sayılır:

İstinad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstərməlidir.

Nəşrdən kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır.

Törəmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya şərtləri ilə yayılmalıdır.

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
chashioglu@gmail.com və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

MÜNDƏRİCAT

5-ci bölmə

1. 100 dairəsində onluqların toplanması.....	6
2. 100 dairəsində onluqların çıxılması.....	7
3. 100 dairəsində ədədlər üzərində əməllər.....	8

6-cı bölmə

4. Uzunluq vahidi – metr (m)	22
5. Uzunluq vahidi – millimetr (mm)	25
6. Zaman vahidi – saat, dəqiqə (dəq.).....	26

7-ci bölmə

7. Mötərizəsiz ifadələrdə əməllər sırası.....	28
8. Mötərizəli ifadələrdə əməllər sırası.....	29
9. 6 – ya vurma və 6 – ya bölmə.....	31
10. 7 –yə vurma və 7 –yə bölmə.....	41
11. 8 – ə vurma və 8 – ə bölmə.....	51
12. 9 – a vurma və 9 – a bölmə.....	61
13. 10 – a vurma və 10 – a bölmə.....	70
14. 1 – i vurma.....	72
15. 1 – ə vurma.....	73
16. 0 – 1 (sıfırı) vurma.....	74
17. 0 – a (sıfıra) vurma, 0 – a bölmənin mümkünsüzlüyü.....	75
18. Ədədi 1 - ə və özünə bölmə.....	76
19. 0 – 1 (sıfırı) bölmə.....	77
20. Tənlik. Məchul toplananın tapılması.....	78
21. Məchul azalanın tapılması.....	80
22. Məchul çıxılanın tapılması.....	82
Ümumiləşdirici təkrar.....	84

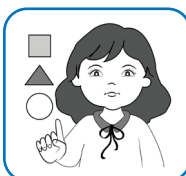
İŞARƏLƏR (PİKTOQRAMLAR)

DANIŞIN, DEYİN

YAZIN

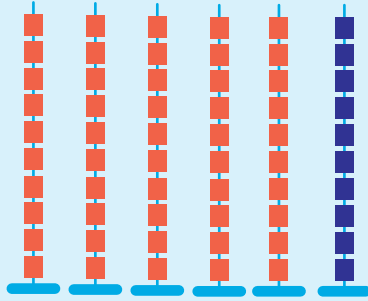

GÖSTƏRİN

5-ci bölmə

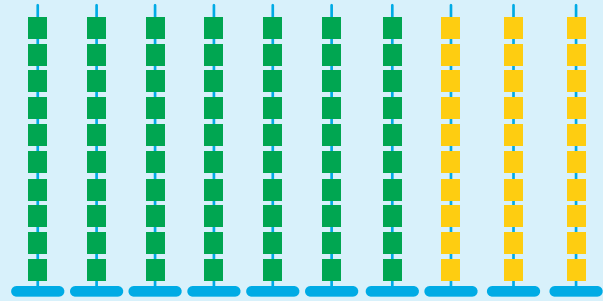
1

100 DAİRƏSİNDƏ ONLUQLARIN TOPLANMASI

$$5 \text{ onl.} + 1 \text{ onl.} = 6 \text{ onl.}$$

$$50 + 10 = 60$$

$$7 \text{ onl.} + 3 \text{ onl.} = 10 \text{ onl.}$$

$$70 + 30 = 100$$

1

Misalları həll edin.

$$60 + 10$$

$$40 + 20$$

$$80 + 10$$

$$90 + 10$$

$$30 + 20$$

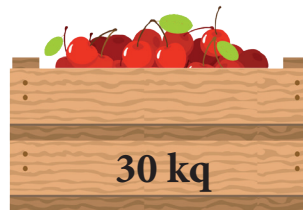
$$70 + 10$$

$$60 + 30$$

$$50 + 20$$

2

Bir yeşikdə 40 kq gilə, o biri yeşikdə 30 kq gilə var. İki yeşikdə neçə kiloqram gilə var?

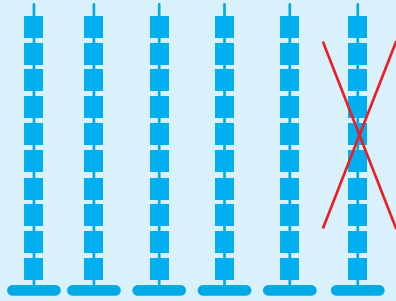
3

Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	20	10	30	20	60	1
Toplanan	10	60	30	40	1	70
Cəm	30					

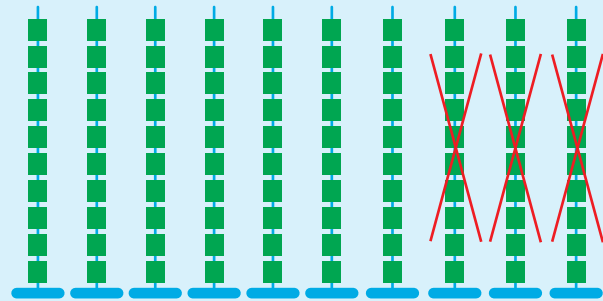
2

100 DAİRƏSİNDƏ ONLUQLARIN ÇIXILMASI

$$6 \text{ onl.} - 1 \text{ onl.} = 5 \text{ onl.}$$

$$60 - 10 = 50$$

$$10 \text{ onl.} - 3 \text{ onl.} = 7 \text{ onl.}$$

$$100 - 30 = 70$$

1

Misalları həll edin.

$$70 - 10$$

$$80 - 30$$

$$100 - 10$$

$$80 - 20$$

$$60 - 20$$

$$90 - 10$$

$$70 - 30$$

$$60 - 40$$

2

Turanın   qəpik pulu var idi. O, 50 qəpiyə kökə aldı. Turanın nə qədər pulu qaldı?

3

Cədvəli tamamlayın.

Azalan	84	80	60	40	50	93	70	65
Çıxılan	1	10	20	10	40	1	20	1
Fərq	83							

4

Fikirləşin, tapın.

Aynur fikrində bir ədəd tutdu. Bir ədəd 70-dən 10 vahid kiçikdir. Aynur fikrində hansı ədədi tutdu?

3

100 DAİRƏSİNDƏ ƏDƏDLƏR ÜZƏRİNDƏ ƏMƏLLƏR

1

Vedradə 6 kq pomidor, səbətdə isə bundan 2 kq az xiyar var. Vedrə ilə səbətdə neçə kiloqram tərəvəz var?

?

2

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $64 + 6 = 60 + (4 + 6) = 60 + 10 = 70$

$$57 + 3$$

$$72 + 8$$

$$81 + 9$$

$$96 + 4$$

3

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$56 + 4$$

$$69 + 1$$

$$86 - 3$$

$$3 \cdot 4 + 20$$

$$65 + 5$$

$$58 + 2$$

$$97 + 3$$

$$40 : 5 - 5$$

$$73 + 7$$

$$57 - 2$$

$$92 + 8$$

$$5 \cdot 5 + 6$$

4

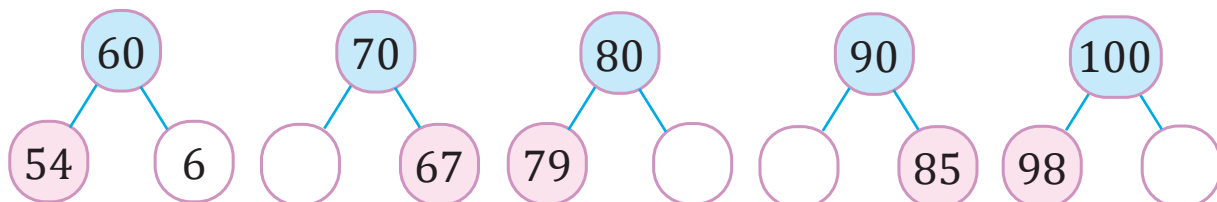
Ayşən 6 göbələk, Seymur isə ondan 3 dəfə çox göbələk yığdı. Onlar birlikdə neçə göbələk yığdılar?

5

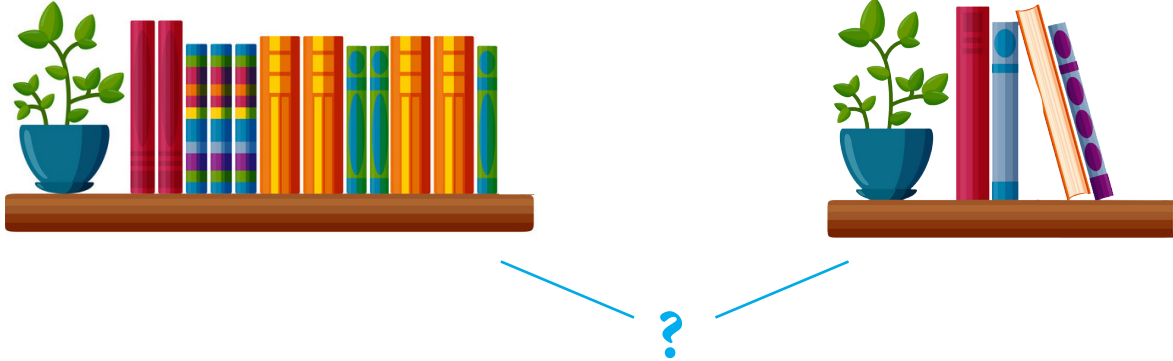
Sxemləri tamamlayın.

Nümunə:

6

Birinci rəfdə 12 kitab, ikinci rəfdə isə bundan 3 dəfə az kitab var. İki rəfdə birlikdə neçə kitab var?

7

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $60 + 24 = (60 + 20) + 4 = 80 + 4 = 84$

$70 + 28$

$80 + 14$

$50 + 42$

$60 + 31$

8

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$36 + 50$

$56 + 10$

$27 + 60$

$2 \cdot 5 \cdot 2$

$23 + 70$

$75 + 20$

$30 + 52$

$8 : 2 \cdot 5$

$60 + 18$

$40 + 41$

$71 + 10$

$2 \cdot 8 : 4$

9

Marafon yarışında 40 idmançı oğlan, 34 idmançı qız iştirak edirdi. Yarışda cəmi neçə idmançı iştirak edirdi?

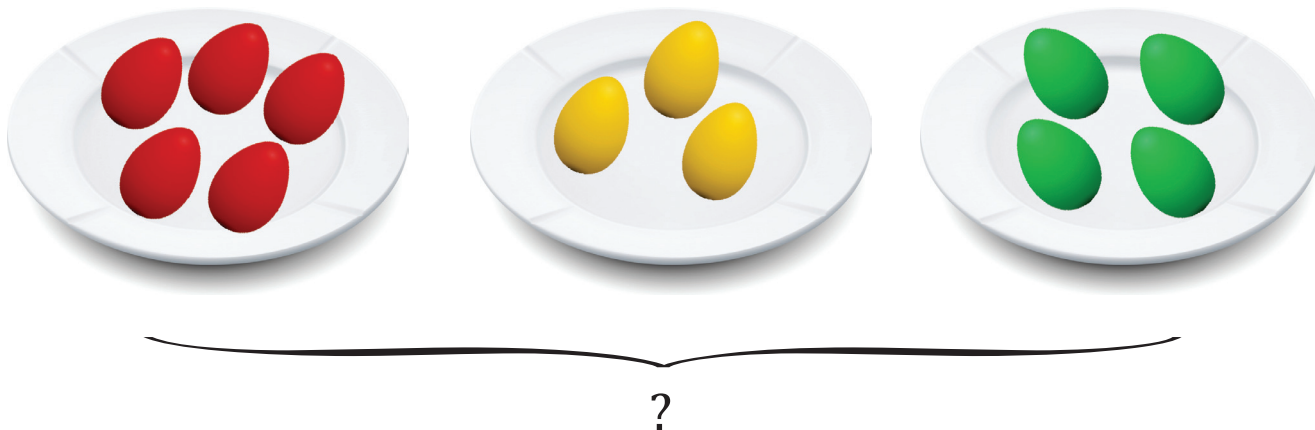
10

Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	74	80	40	65	53	54
Toplanan	10	16	28	20	30	20
Cəm	84					

- 11 Nənə Novruz bayramı xonçası üçün 5 yumurtanı qırmızı, 3 yumurtanı sarı, 4 yumurtanı da yaşıl boyadı. Nənə cəmi neçə yumurta boyadı?

- 12 Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $67 + 23 = (67 + 20) + 3 = 87 + 3 = 90$

$$49 + 31$$

$$68 + 32$$

$$54 + 36$$

$$37 + 43$$

- 13 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$76 + 14$$

$$83 + 17$$

$$87 + 3$$

$$4 \cdot 4 : 2$$

$$52 + 48$$

$$35 + 45$$

$$94 + 6$$

$$3 \cdot 8 : 4$$

$$48 + 32$$

$$69 + 21$$

$$54 + 16$$

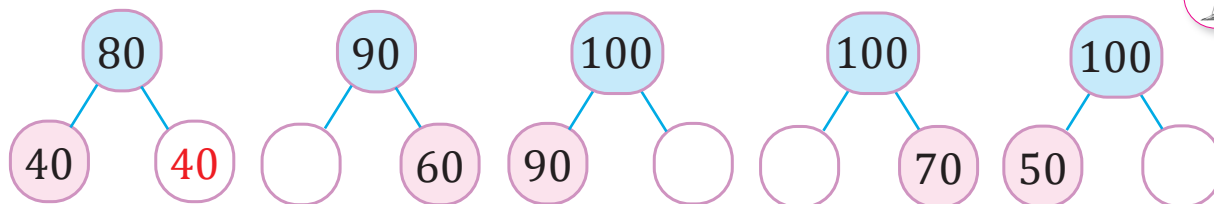
$$14 : 2 \cdot 3$$

- 14 Yeməxanada nahara 56 kq, şam yeməyinə isə 20 kq kartof işləndi. Yeməxanada gün ərzində neçə kiloqram kartof işlədildi?

- 15 Sxemləri tamamlayın.

Nümunə:

16

Axır çərşənbədə xonçaya şirniyyatla birlikdə 6 qırmızı yumurta, bundan 2 dəfə çox yaşıl boyanmış yumurta qoydular. Axır çərşənbədə xonçaya neçə yumurta qoydular?

17

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $60 - 3 = 50 + (10 - 3) = 50 + 7 = 57$

$$70 - 8$$

$$80 - 9$$

$$100 - 4$$

$$100 - 1$$

18

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$90 - 4$$

$$100 - 6$$

$$90 - 5$$

$$5 \cdot 8 - 4$$

$$60 - 2$$

$$100 - 3$$

$$50 - 4$$

$$6 \cdot 5 - 9$$

$$70 - 7$$

$$80 - 9$$

$$70 - 3$$

$$24 : 4 + 8$$

19

Sürüdə 80 qoyun var idi. Bu qoyunlardan 3-nü apardılar. Sürüdə neçə qoyun qaldı?

20

İfadələrin qiymətini hesablayın. Ulduz işarəsinin yerinə " $>$ ", " $<$ ", " $=$ " işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$60 * 70 - 10$$

$$74 * 76 + 2$$

$$99 + 1 * 100$$

$$84 * 84 + 1$$

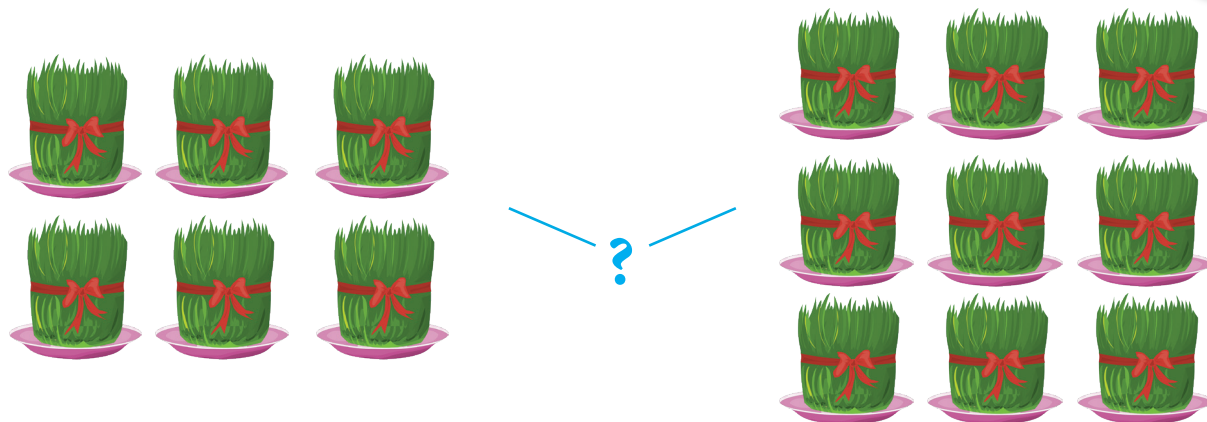
$$89 + 1 * 90$$

$$90 + 1 * 90$$

21

Novruz şənliyinə Sara 6 səməni, Gülnar isə 3 səməni çox hazırladı. Onlar birlikdə neçə səməni hazırladılar?

22

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $80 - 24 = (80 - 20) - 4 = 60 - 4 = 56$

$60 - 13$

$90 - 34$

$70 - 16$

$80 - 27$

23

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$70 - 19$

$48 - 20$

$100 - 48$

$2 \cdot 9 + 3$

$60 - 23$

$56 - 40$

$100 - 32$

$16 : 4 \cdot 5$

$90 - 32$

$80 - 15$

$84 - 10$

$5 \cdot 8 - 12$

24

Ulduz işarəsinin yerinə “+”, “-” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$60 * 10 = 50$

$70 * 20 = 90$

$80 * 20 = 100$

$60 * 10 = 70$

$80 * 20 = 60$

$70 * 70 = 0$

25

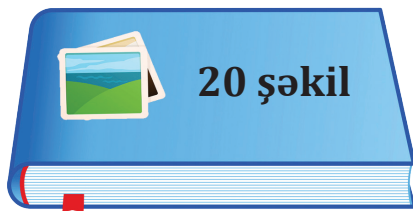
Cədvəli tamamlayın.

Bölünən	18	24	16	20	35	28
Bölən	3	4	2	5	5	4
Qismət	6					

26

Tahir bir alboma 20 şəkil, o biri alboma bundan 4 şəkil az yapışdırdı. Tahir iki alboma neçə şəkil yapışdırdı?

27

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $59 + 4 = (59 + 1) + 3 = 60 + 3 = 63$

$$67 + 5$$

$$78 + 3$$

$$89 + 6$$

$$65 + 9$$

28

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$49 + 1$$

$$57 + 7$$

$$74 + 9$$

$$2 \cdot 4 \cdot 3$$

$$59 + 1$$

$$76 + 5$$

$$66 + 6$$

$$2 \cdot 9 : 3$$

$$89 + 1$$

$$68 + 4$$

$$88 + 8$$

$$3 \cdot 6 : 2$$

29

İfadələri tamamlayın.

$$40 + 28 + \square = 70$$

$$76 - 6 - \square = 0$$

$$60 - 15 - \square = 40$$

$$50 + 50 - \square = 90$$

30

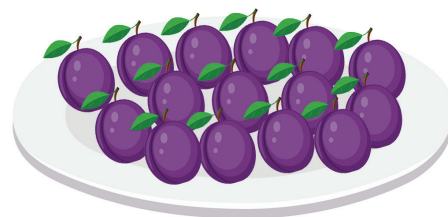
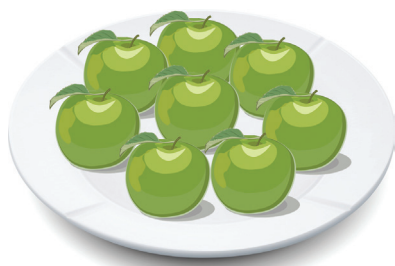
İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) 91 ədədi ilə 50 və 40 ədədlərinin cəminin fərqi

2) 20 və 50 ədədlərinin cəmi ilə 30 ədədinin fərqi

- 31 Səidə 15 gavalı, Sultan isə 8 alma dərdi. Səidə ilə Sultan birlikdə neçə meyvə dərdilər?

- 32 Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $67 + 25 = (67 + 20) + 5 = 87 + 5 = 92$

$$48 + 36$$

$$79 + 13$$

$$56 + 29$$

- 33 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$35 + 47$$

$$65 + 25$$

$$6 + 38$$

$$100 - (30 + 30)$$

$$59 + 14$$

$$86 + 14$$

$$8 + 67$$

$$100 - (30 - 30)$$

$$87 + 12$$

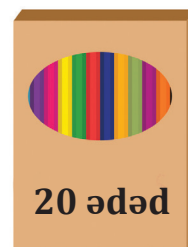
$$47 + 23$$

$$76 + 9$$

$$100 - 30 - 20$$

- 34 Qələmqabıda 12 karandaş, qutuda isə 20 karandaş var. Qələmqabı ilə qutuda neçə karandaş var?

- 35 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$3 \cdot 4 + 20$$

$$21 : 3 + 0$$

$$4 \cdot 5 + 60$$

$$2 \cdot 7 - 14$$

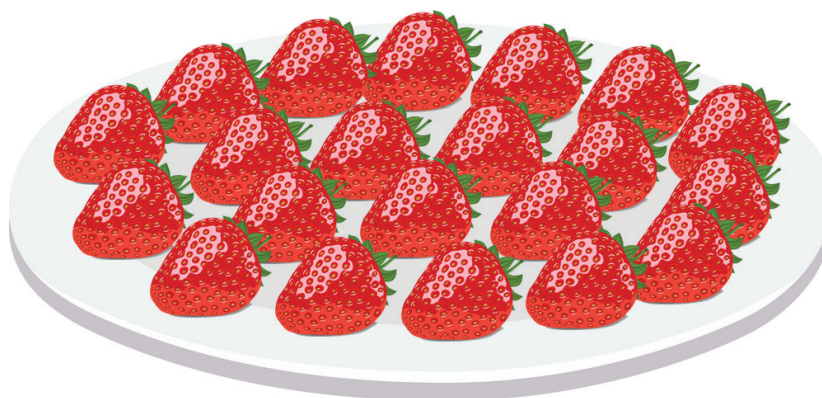
$$18 : 2 - 0$$

$$5 \cdot 9 - 5$$

36

Boşqabda 21 çiyələk var idi. 3 çiyələk yeyildi. Boşqabda neçə çiyələk qaldı?

37

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $63 - 5 = (63 - 3) - 2 = 60 - 2 = 58$

$54 - 5$

$72 - 7$

$91 - 3$

$85 - 8$

38

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$70 - 6$

$43 - 6$

$76 - (10 + 6)$

$45 : 5 \cdot 3$

$50 - 4$

$73 - 5$

$76 - (10 - 6)$

$30 : 5 + 49$

$32 - 4$

$51 - 3$

$(76 - 6) + 10$

$5 \cdot 8 + 32$

39

“ Qış oyunları ” idman yarışında 1-ci komandada 30 nəfər idmançı, 2-ci komandada bundan 4 nəfər az idmançı iştirak edirdi. “ Qış oyunları ” idman yarışında cəmi neçə nəfər idmançı iştirak edirdi?

40

Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	57	60	70	86	50	49
Toplanan	7	20	24	8	30	6
Cəm	64					

41

İki yumurta qutusunda 55 yumurta var idi. 25 yumurtanı şənlik üçün boyadılar. Neçə boyanmamış yumurta qaldı?

55
ədəd

42

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $75 - 28 = (75 - 20) - 8 = 55 - 8 = 47$

$64 - 16$

$43 - 25$

$86 - 49$

43

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$70 - 12$

$52 - 26$

$37 + 3$

$4 \cdot 3 : 2$

$50 - 23$

$63 - 18$

$46 + 4$

$8 : 2 \cdot 6$

$80 - 36$

$91 - 37$

$62 + 8$

$3 \cdot 10 : 5$

44

İfadələrin qiymətini hesablayın. Ulduz işarəsinin yerinə " $>$ ", " $<$ ", " $=$ " işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$50 * 55 - 5$

$100 * 90 + 9$

$70 - 11 * 60$

$46 + 8 * 55$

$70 * 81 - 11$

$62 - 12 * 50$

45

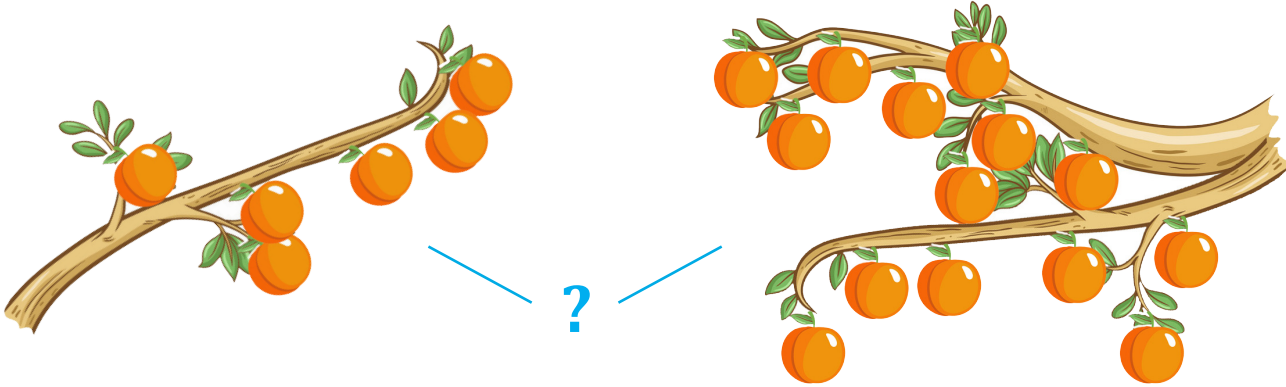
Cədvəli tamamlayın.

Azalan	70	90	100	72	67	81
Çıxılan	23	36	40	70	50	60
Fərq	47					

46

Bir budaqda 6 şaftalı, o biri budaqda bundan 8 ədəd çox şaftalı var. İki budaqda neçə şaftalı var?

47

Misalları nümunə əsasında həll edin.

NÜMUNƏ: $76 + 24 = (76 + 20) + 4 = 96 + 4 = 100$

$$87 + 13$$

$$92 + 8$$

$$69 + 31$$

$$71 + 29$$

48

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$53 + 7$$

$$78 + 2$$

$$4 + 79 - 3$$

$$6 + 0 + 54$$

$$49 + 1$$

$$81 + 9$$

$$78 - (56 - 6)$$

$$58 - 0 + 4$$

$$65 + 5$$

$$99 + 1$$

$$93 - (58 + 2)$$

$$58 + 0 - 4$$

49

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$3 \cdot 6 + 30$$

$$40 : 4 + 70$$

$$5 \cdot 8 - 20$$

$$28 : 4 + 58$$

$$5 \cdot 6 + 40$$

$$4 \cdot 7 - 18$$

50

Ulduz işarəsinin yerinə " $>$ ", " $<$ ", " $=$ " işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$70 \text{ sm} * 7 \text{ dm}$$

$$8 \text{ onl. } 6 \text{ təkl.} * 90$$

$$65 \text{ kq} * 60 \text{ kq}$$

$$7 \text{ dm } 2 \text{ sm} * 70 \text{ sm}$$

$$100 * 9 \text{ onl. } 9 \text{ təkl.}$$

$$71 \text{ kq} * 73 \text{ kq}$$

51

Bir akvariumda 9 balıq, o biri akvariumda isə 12 balıq var. İki akvariumda neçə balıq var?

?

52

Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 54 \\ + 23 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 68 \\ + 12 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 72 \\ + 18 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ + 56 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ + 37 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \\ + 25 \\ \hline \end{array}$$

53

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$57 + 3$$

$$45 - 0$$

$$2 \cdot 2 \cdot 4$$

$$32 : 4 : 2$$

$$78 + 2$$

$$62 - 20$$

$$3 \cdot 3 \cdot 5$$

$$45 : 5 : 3$$

$$43 + 0$$

$$60 - 25$$

$$2 \cdot 4 \cdot 4$$

$$24 : 4 : 2$$

54

İfadələri tamamlayın.

$$30 = 20 + \square$$

$$60 = 10 + \square$$

$$100 = 90 + \square$$

$$40 = 42 - \square$$

$$80 = 87 - \square$$

$$70 = \square - 10$$

55

Lətafətin

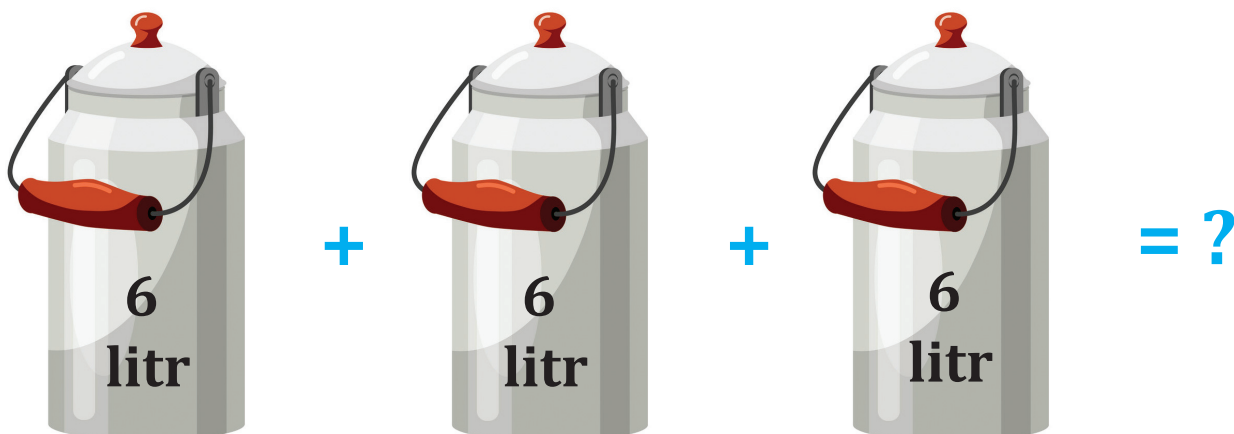
qəpik pulu var idi. O, 40 qəpiyə qələm aldı.

Lətafətin nə qədər pulu qaldı?

56

Uşaq bağçasına hər birində 6 litr olan 3 bidon süd gətirdilər. Uşaq bağçasına neçə litr süd gətirdilər?

57

Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 60 \\ - 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 70 \\ - 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 80 \\ - 35 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 98 \\ - 47 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 82 \\ - 52 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 60 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$$

58

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$80 - 7$

$60 - 3$

$19 + 3$

$4 \cdot 7 + 40$

$42 - 4$

$74 - 30$

$69 + 4$

$20 : 2 - 8$

$61 - 2$

$74 - 13$

$78 + 6$

$5 \cdot 8 - 40$

59

Kino zalında 65 nəfər tamaşaçı var idi. 5 nəfər də gəldi. Kino zalında neçə nəfər tamaşaçı oldu?

60

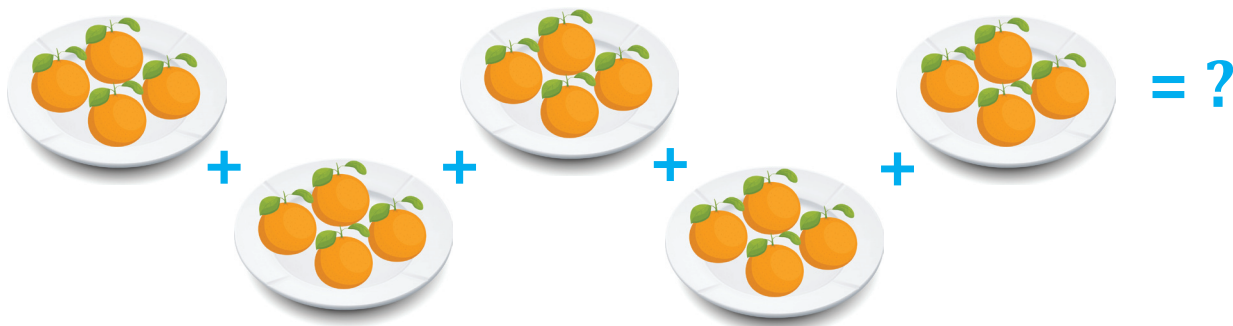
Cədvəli tamamlayın.

Vuruq	4	3	5	4	5	3
Vuruq	6	7	4	8	6	9
Hasil	24					

61

5 boşqabın hər birinə 4 naringi qoydular. 5 boşqaba cəmi neçə naringi qoydular?

62

Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 54 \\ + 23 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 68 \\ + 12 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 72 \\ + 18 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ + 56 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ + 37 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \\ + 25 \\ \hline \square \end{array}$$

63

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$6 \cdot 4$

$45 : 5$

$60 + 14$

$100 - 90 + 74$

$8 \cdot 5$

$24 : 4$

$30 + 42$

$100 - (62 + 8)$

$5 \cdot 3$

$18 : 3$

$57 + 13$

$100 - 80 - 6$

64

Uzunluğu 80 sm olan lentdən 30 sm kəsdilər. Neçə santimetr lent qaldı?

65

Cədvəli tamamlayın.

Bölünən	18	24	25	28	12	16
Bölən	2	8	5	4	3	2
Qismət	9					

66

Stolüstü saatin qiyməti 4 manat, divar saatinın qiyməti isə bundan 3 dəfə bahadır. 1 stolüstü və 1 divar saatinın birlikdə qiyməti neçə manatdır?

4 manat

?

3 dəfə baha

67

Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 64 \\ - 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \\ - 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 72 \\ - 19 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 93 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 81 \\ - 34 \\ \hline \end{array}$$

68

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$36 - 19$$

$$64 - 49$$

$$91 - 31 - 20$$

$$45 - 27$$

$$52 - 47$$

$$36 + (70 - 40)$$

$$81 - 35$$

$$83 - 64$$

$$41 - (22 + 8)$$

69

Dərzi hər birində bərabər sayda olmaqla 4 köynəyə 32 düymə tikdi. Dərzi hər köynəyə neçə düymə tikdi?

70

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$4 \cdot 3 : 2$$

$$3 \cdot 7 + 21$$

$$15 : 5 \cdot 8$$

$$5 \cdot 6 : 3$$

$$5 \cdot 9 - 10$$

$$36 : 4 \cdot 3$$

6-cı bölmə

4

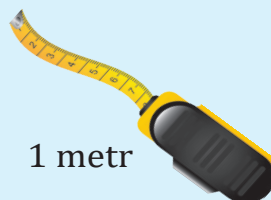
UZUNLUQ VAHİDİ – METR (m)

Taxtanın uzunluğunu, dolabın enini, qapının hündürlüyünü ölçmək üçün uzunluq ölçü vahidi olan metrdən istifadə edilir.

Metr – uzunluq ölçü vahididir. Qısa olaraq 1 m, 5 m, 10 m kimi yazılır.

1 sm

10 sm

Yadda saxlayın:

$$1 \text{ dm} = 10 \text{ sm}$$

$$1 \text{ m} = 100 \text{ sm}$$

$$1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$$

1

Misalları nümunə əsasında yazın.

NÜMUNƏ: $2 \text{ m} = 20 \text{ dm}$

$1 \text{ m } 4 \text{ dm} = 14 \text{ dm}$

$$3 \text{ dm} = \dots \text{ sm}$$

$$2 \text{ m} = \dots \text{ dm}$$

$$1 \text{ m } 6 \text{ dm} = \dots \text{ dm}$$

$$7 \text{ dm} = \dots \text{ sm}$$

$$5 \text{ m} = \dots \text{ dm}$$

$$4 \text{ m } 2 \text{ dm} = \dots \text{ dm}$$

2

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$30 \text{ sm} + 20 \text{ sm}$$

$$63 \text{ sm} + 1 \text{ sm}$$

$$100 \text{ sm} - 10 \text{ sm}$$

$$50 \text{ sm} + 30 \text{ sm}$$

$$70 \text{ sm} + 1 \text{ sm}$$

$$84 \text{ sm} - 1 \text{ sm}$$

$$40 \text{ sm} + 40 \text{ sm}$$

$$78 \text{ sm} + 2 \text{ sm}$$

$$65 \text{ sm} - 5 \text{ sm}$$

3

Uzunluğu 1m olan parçadan 20 sm kəsdilər. Neçə santimetr parça qaldı?

4

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$2 \cdot 6$$

$$30 : 5$$

$$56 + 4 - 20$$

$$5 \cdot 7$$

$$24 : 4$$

$$78 - 18 + 5$$

$$4 \cdot 5$$

$$27 : 3$$

$$83 - 30 + 7$$

5

Uzunluğu 20 sm olan lentdən 8 sm kəsdilər. Neçə santimetr lent qaldı?

6

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$40 \text{ sm} + 10 \text{ sm}$$

$$100 \text{ sm} - 30 \text{ sm}$$

$$48 \text{ sm} + 2 \text{ sm}$$

$$20 \text{ sm} + 20 \text{ sm}$$

$$50 \text{ sm} - 20 \text{ sm}$$

$$31 \text{ sm} + 4 \text{ sm}$$

$$80 \text{ sm} + 20 \text{ sm}$$

$$45 \text{ sm} - 10 \text{ sm}$$

$$87 \text{ sm} - 5 \text{ sm}$$

7

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$5 \cdot 3$$

$$18 : 2$$

$$30 : 5 \cdot 3$$

$$7 \cdot 4$$

$$36 : 4$$

$$4 \cdot 6 : 3$$

$$6 \cdot 2$$

$$27 : 3$$

$$5 \cdot 8 : 4$$

8

Kitabın uzunluğu 20 sm, eni isə bundan 5 sm qısadır. Kitabın eni neçə santimetrdir?

9

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$45 : 5 - 3$$

$$90 + 9 + 1$$

$$85 + 2 - 7$$

$$21 : 3 + 5$$

$$90 + 9 - 1$$

$$63 - 3 - 1$$

$$4 \cdot 6 + 6$$

$$74 - 70 - 4$$

$$59 - 0 + 1$$

10

Qovaq ağacının hündürlüyü 9 metrdir. Çinar ağacı isə bundan 7 m hündürdür. Çinar ağacının hündürlüyü nə qədərdir?

9 metr

?

7 metr hündür

11

Ulduz işarəsinin yerinə “ > , < , = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

1 dm * 10 sm

3 dm 1 sm * 30 sm

1 m * 100 sm

1 dm 2 sm * 15 sm

6 dm * 65 sm

8 dm * 7 dm 4 sm

Yadda saxlayın:

1 manat 100 qəpikdir.

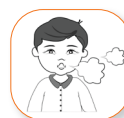
1 man. = 100 qəp.

12

Arifin

pulu var. Arifin neçə manat pulu var?

13

İfadələrin qiymətini hesablayın.

3 man. + 7 man.

25 qəp. + 5 qəp.

70 qəp. – 20 qəp.

40 man. + 10 man.

30 qəp. – 10 qəp.

50 qəp. – 50 qəp.

14

İfadələrin qiymətini hesablayın.

2 · 2 · 3

15 : 5 · 6

4 · 9 – 30

6 : 2 · 4

5 · 6 : 3

28 : 4 + 23

9 : 3 · 5

7 · 4 – 8

40 : 5 – 8

5

UZUNLUQ VAHİDİ – MİLLİMETR (mm)

Say çöpünün uzunluğu 10 santimetrdir. Say çöpünün qalınlığını isə santimetrlə ifadə etmək olmaz. Çünki onun qalınlığı 1 santimetrdən azdır. Say çöpünün qalınlığını millimetrlə ifadə etmək olar.

1

Xətkeşlə 1 santimetrin kiçik cizgilərlə neçə millimetərə bölündüyünü sayın, deyın və göstərin.

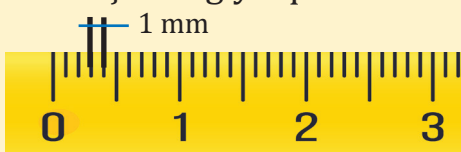

Yadda saxlayın:

1 santimetr 10 millimetrdir.

1 sm = 10 mm

Millimetr qısa olaraq 1 mm, 5 mm, 8 mm kimi yazılır. Xətkeşdə bir kiçik cizgidən növbəti kiçik cizgiyə qədər olan hissə 1 millimetrdir.

1 sm = 10 mm

1 m = 100 sm

1 dm = 10 sm

1 m = 10 dm

2

Misalları nümunə əsasında yazın.

NÜMUNƏ: 1 sm = 10 mm

3 sm 4 mm = 34 mm

2 sm = ... mm

5 sm = ... mm

8 sm = ... mm

2 sm 6 mm = ... mm

5 sm 1 mm = ... mm

10 sm = ... mm

3

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 9 + 4$

$6 : 3 + 39$

$100 - 4$

$16 : 2 \cdot 3$

$5 \cdot 8 + 51$

$90 - 27$

4

Göy parçanın uzunluğu 5 sm 8 mm, qırmızı parçanın uzunluğu isə bundan 8 mm qısadır. Qırmızı parçanın uzunluğu nə qədərdir?

5 sm 8 mm

8 mm qısa

ZAMAN VAHİDİ – SAAT, DƏQİQƏ (dəq.)

Saat şəklinə bax. Kiçik əqrəb (saat əqrəbi) bir böyük bölgüdən digərinə 1 saata gedir. Böyük əqrəb (dəqiqə əqrəbi) bir kiçik bölgüdən digərinə 1 dəqiqəyə gedir.

Yadda saxlayın:

1 saat 60 dəqiqədir.

1 saat = 60 dəq.

1

1) Şəkində saat neçəni göstərir?

2) Şəkində neçə dəqiqədən sonra dəqiqə əqrəbi 1-in üzərində olacaq?

3) Neçə saatdan sonra saat əqrəbi 5-in üzərində olacaq?

2

Usta səhər saat 8: 00 –da işə başladı və nahar vaxtınadək 4 saat işlədi. Usta saat neçədə nahar etdi?

3

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$21 : 3 + 31$$

$$2 \cdot 4 \cdot 5$$

$$96 - (56 - 50)$$

$$4 \cdot 3 + 20$$

$$2 \cdot 3 \cdot 4$$

$$96 - (56 + 4)$$

$$5 \cdot 9 - 30$$

$$14 : 2 \cdot 3$$

$$96 + 4 - 60$$

4

Ulduz işarəsinin yerinə “ >, <, = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$2 \text{ sm} * 19 \text{ mm}$$

$$1 \text{ sm} * 10 \text{ mm}$$

$$1 \text{ dm} * 9 \text{ sm}$$

$$3 \text{ sm} * 30 \text{ mm}$$

$$3 \text{ sm} * 29 \text{ mm}$$

$$99 \text{ sm} * 1 \text{ m}$$

5

Saatlar günün hansı vaxtını göstərir?

6

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$30 : 5 \cdot 2$$

$$20 : 2 \cdot 3$$

$$60 + 9$$

$$88 - 80$$

$$20 : 4 \cdot 3$$

$$35 : 5 \cdot 4$$

$$73 - 3$$

$$88 - 8$$

$$3 \cdot 3 + 6$$

$$4 \cdot 4 - 6$$

$$47 + 2$$

$$75 - 3$$

7

Həsən dərstdən saat 12 : 00-da gəldi. O, 1 saat gəzintidə oldu və 2 saat da sabahkı dərslərini hazırladı. Sonra “ Hekayələr “ kitabını oxumağa başladı. Həsən “Hekayələr” kitabını saat neçədə oxumağa başladı?

8

İfadələri tamamlayın.

$$70 - \square = 69$$

$$60 + \square = 64$$

$$90 - \square = 89$$

$$59 + \square = 60$$

$$89 + \square = 90$$

$$99 + \square = 100$$

7-ci bölmə

7

MÖTƏRİZƏSİZ İFADƏLƏRDƏ ƏMƏLLƏR SIRASI

Yalnız toplama və çıxma, yaxud yalnız vurma və bölmə iştirak edən mütərizəsiz ifadələri hesablayarkən əməllər soldan sağa yazıldığı sıra ilə yerinə yetirilir.

Nümunə: $16 - 6 + 4 = 10 + 4 = 14$

$12 : 3 \cdot 2 = 4 \cdot 2 = 8$

$15 + 10 - 5 = 25 - 5 = 20$

$3 \cdot 8 : 4 = 24 : 4 = 6$

Mütərizəsiz ifadələri hesablayarkən soldan sağa yazıldığı sıra ilə əvvəlcə vurma və bölmə əməlləri, sonra isə toplama və çıxma əməlləri yerinə yetirilir.

Nümunə: $16 : 2 - 3 \cdot 2 = 8 - 6 = 2$

$56 + 20 : 5 = 56 + 4 = 60$

1

Əməllər sırasını müəyyən edin. İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$34 - 30 + 6$$

$$50 + 5 \cdot 4$$

$$10 - 6 : 3 + 7$$

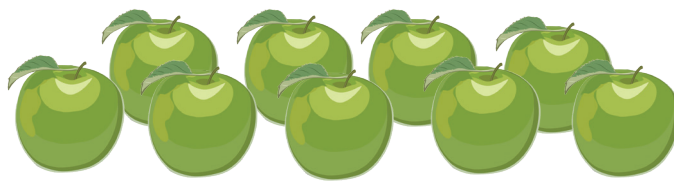
$$69 + 1 - 20$$

$$12 - 8 : 4$$

$$16 + 4 - 2 \cdot 5$$

2

Nigar 3 nar və bundan 3 dəfə çox alma dərdi. Nigar neçə meyvə dərdi?

3

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) $10 -$ dan 2 və 3 ədədlərinin hasilini çıx.

2) $8 -$ in üzərinə $6 -$ nın $3 -$ ə bölünməsindən alınan qisməti əlavə et.

3) 4 və 5 ədədlərinin hasilinin üzərinə 10 əlavə et.

4

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$6 : 2 \cdot 4$$

$$4 \cdot 3 - 3 \cdot 3$$

$$28 - 3 + 40$$

$$4 \cdot 6 : 3$$

$$4 \cdot 6 + 18 : 3$$

$$35 + 10 - 5$$

Mötərizəli ifadələrdə əvvəlcə mötərizələrin içərisindəki ifadələrin qiyməti hesablanır və nəticədə mötərizəsiz ifadə alınır. Mötərizəsiz ifadələrdə əməllərin yerinə yetirilmə sırasını əvvəlki dərisdə öyrənmişik.

Nümunə: $(6 + 4) : 2 + (5 - 2) \cdot 4 = 10 : 2 + 3 \cdot 4 = 5 + 12 = 17$

1 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$(16 + 2) : 3$$

$$28 : (13 - 9)$$

$$30 : (3 + 2)$$

$$(3 + 3) \cdot 2$$

$$4 \cdot (7 - 4)$$

$$(38 - 2) : 4$$

2 6 boşqabın hər birində 4 qoğal var. 6 qoğal yeyildi. Neçə qoğal qaldı?

3 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$12 : (6 : 2)$$

$$16 : (4 + 4)$$

$$(57 - 40) + 3$$

$$28 : (2 \cdot 2)$$

$$(11 - 3) \cdot 5$$

$$45 - (28 + 2)$$

$$4 \cdot 6 : 3$$

$$36 : (12 : 3)$$

$$32 - 20 + 40$$

4 Minik maşınının 4 təkəri var. 7 belə minik maşınının neçə təkəri var?

5

Şagirdlər məktəb bağında hər birində 6 ağac olmaqla iki cərgə ağac əkdilər. Şagirdlər iki cərgədə cəmi neçə ağac əkdilər?

?

6

Mötərizədən elə istifadə edin ki, alınmış bərabərliklər doğru olsun.

$$4 + 2 \cdot 3 = 18$$

$$9 + 9 : 3 = 6$$

$$16 + 8 : 4 = 6$$

$$5 \cdot 2 + 2 = 20$$

$$25 - 10 : 5 = 3$$

$$5 \cdot 14 - 9 = 25$$

7

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

$$3 \cdot 5 - 8$$

$$8 : (4 : 2)$$

$$3 \cdot 6 - 6 : 2$$

$$12 : 4 + 9$$

$$5 \cdot (2 \cdot 3)$$

$$4 \cdot 2 + 21 : 3$$

$$18 : 2 - 6$$

$$4 \cdot (14 : 2)$$

$$24 : 4 + 4 \cdot 6$$

8

Cədvəli tamamlayın.

Vuruq	3	2	4	5	3	4	2	5
Vuruq	7	6	4	8	8	9	7	3
Hasil	21							

6-ya VURMA və 6-ya BÖLMƏ

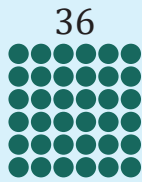
Ədədi 6-ya vurmaq 6-nı həmin ədəd dəfə təkrar toplamaq deməkdir.

Məsələn: $7 \cdot 6 = 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 42$

Ədədi 6-ya böldükdə qismətdə elə ədəd alınır ki, 6-nı bu ədədə vurduqda hasil bölünənə bərabər olsun.

Məsələn: $42 : 6 = 7$

$$7 \cdot 6 = 42$$

36

$$6 \cdot 6$$

42

$$7 \cdot 6$$

48

$$8 \cdot 6$$

54

$$9 \cdot 6$$

60

$$10 \cdot 6$$

$$6 \cdot 6 = 36$$

$$7 \cdot 6 = 42$$

$$8 \cdot 6 = 48$$

$$9 \cdot 6 = 54$$

$$10 \cdot 6 = 60$$

$$6 \cdot 7 = 42$$

$$6 \cdot 8 = 48$$

$$6 \cdot 9 = 54$$

$$6 \cdot 10 = 60$$

$$36 : 6 = 6$$

$$42 : 6 = 7$$

$$48 : 6 = 8$$

$$54 : 6 = 9$$

$$60 : 6 = 10$$

$$42 : 7 = 6$$

$$48 : 8 = 6$$

$$54 : 9 = 6$$

$$60 : 10 = 6$$

1) İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) 6 və 8 ədədlərinin hasilinin üzərinə 20 əlavə edin.

2) 9 və 6 ədədlərinin hasilindən 50 çıx.

3) 30 ədədini 2 və 4 ədədlərinin cəminə böl.

2) Bir ədəd kökənin qiyməti 6 qəpikdir. 4 ədəd kökə neçəyədir?

6 qəpik

6 qəpik

6 qəpik

6 qəpik

3) İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

$$2 \cdot 6$$

$$6 \cdot 5$$

$$(60 - 30) : 5$$

$$36 : 6$$

$$6 \cdot 4$$

$$9 \cdot 6$$

$$(20 + 16) : 4$$

$$48 : 6$$

$$3 \cdot 6$$

$$8 \cdot 6$$

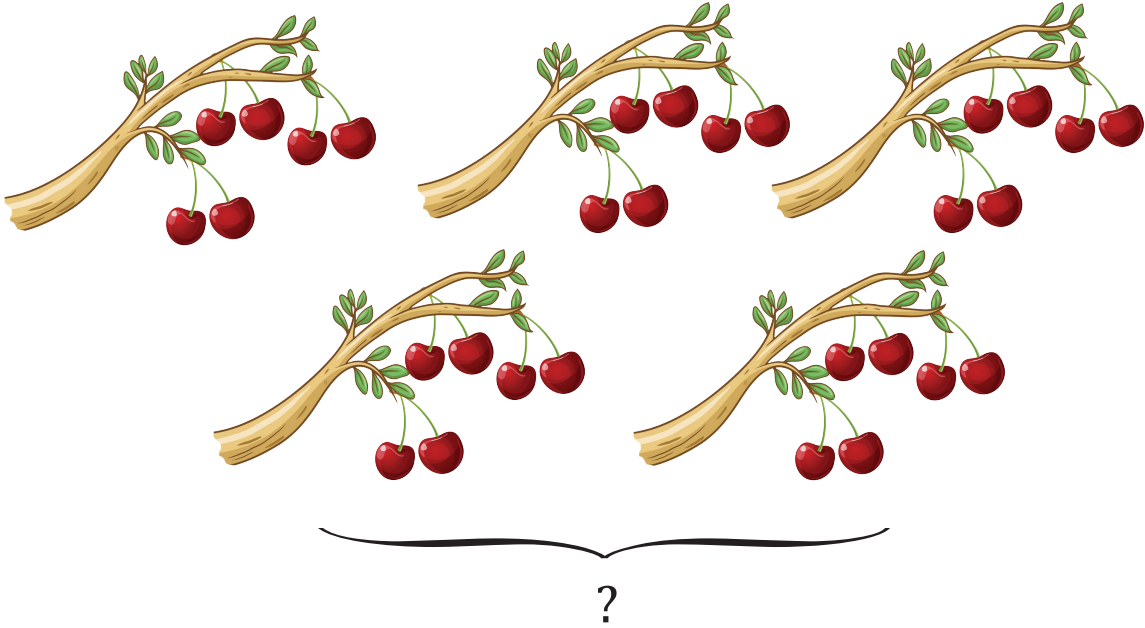
$$4 \cdot 2 \cdot 5$$

$$54 : 6$$

4

5 budağın hər birində 6 gilə var. 5 budaqda neçə gilə var?

5

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$6 \cdot 2$$

$$16 : 2$$

$$25 : 5 \cdot 6$$

$$6 \cdot 6 + 4$$

$$6 \cdot 6$$

$$18 : 3$$

$$36 : 4 \cdot 6$$

$$8 \cdot 6 - 40$$

$$6 \cdot 7$$

$$12 : 4$$

$$35 : 5 \cdot 3$$

$$6 \cdot 4 - 24$$

6

Sınıfdə 6 qız, bundan 2 dəfə çox oğlan var. Sınıfdə neçə şagird var?

7

Ulduz işarəsinin yerinə ">, <, =" işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$6 \cdot 4 * 6 \cdot 5 - 6$$

$$6 \cdot 7 * 5 \cdot 8 + 2$$

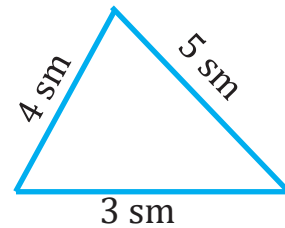
$$8 \cdot 6 * 50$$

$$6 \cdot 5 * 5 \cdot 4 + 20$$

8

Üçbucağın tərəflərinin uzunluqlarının ayrılıqda neçə santimetr olduğunu göstərin və deyın.

9

Mağazada 2 torbanın hər birində 6 kq düyü var idi. Gün ərzində 10 kq düyü satıldı. Mağazada neçə kiloqram düyü qaldı?

10

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$5 \cdot 6$

$18 : 6$

$12 : 6 \cdot 9$

$65 - 25 + 5$

$6 \cdot 4$

$24 : 6$

$6 \cdot 6 : 4$

$65 - (25 + 5)$

$6 \cdot 2$

$42 : 6$

$24 : 6 \cdot 5$

$65 - 20 - 5$

11

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$16 + 24 : 6$

$86 - 36 : 6$

$6 \cdot 7 - 30$

$51 + 32 : 4$

$30 : 6 + 52$

$48 + 6 \cdot 2$

$79 - 45 : 5$

$76 + 18 : 6$

$6 \cdot 9 - 45$

12

1) Oğulun 5 yaşı var. Ana oğuldan 6 dəfə böyükdür. Ananın neçə yaşı var?

2) Ananın 30 yaşı var. Oğul yaşca anadan 6 dəfə kiçikdir. Oğulun neçə yaşı var?

13

Cədvəli tamamlayın.

Bölünən	18	14	21	24	30	36
Bölən	6	2	3	6	5	6
Qismət	3					

14

Qazanda 6 l, bidonda isə bundan 2 dəfə çox süd var. Bidonda neçə litr süd var? Qazan və bidonda birlikdə neçə litr süd var?

?

15

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$6 \cdot 4 + 4$

$36 : 6$

$(42 + 0) : 7$

$70 - 65$

$8 \cdot 6 - 8$

$12 : 6$

$48 : (2 + 4)$

$27 + 14$

$6 \cdot 7 - 0$

$24 : 6$

$8 \cdot (3 + 3)$

$65 - 23$

16

Həyətdə 36 qaz və bundan 6 dəfə az ördək var. Həyətdə cəmi neçə ev quşu var?

17

İfadələri tamamlayın.

$\square \cdot 6 = 18$

$42 : \square = 7$

$5 \cdot \square = 30$

$4 + \square = 54$

$68 - \square = 60$

$70 - \square = 20$

18

Buraxılmış ədədlərin yerinə ardıcıl olaraq 8, 20, 24, 35 ədədlərini yazın və alınmış ifadələrin qiymətini tapın: $\square + 7$

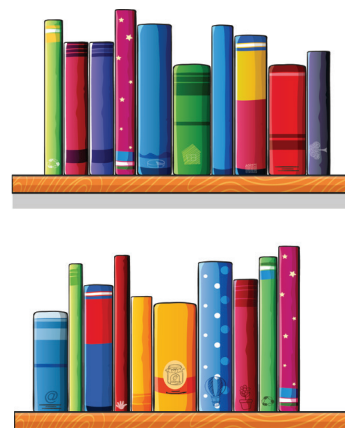
Nümunə: $8 + 7 = 15$

19

Aytən kitab rəflərindən 5 kitab götürdükdən sonra kitab rəflərində 20 kitab qaldı. Əvvəlcə kitab rəflərində neçə kitab var idi?

?

20

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) 3, 4, 5, 6 ədədlərinin üzərinə 6 ədədini əlavə et.

2) 3, 4, 5, 6 ədədlərini 6 dəfə artır.

21

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$18 : 6 \cdot 4$$

$$64 + 36 : 6$$

$$90 - 6 \cdot 6$$

$$36 : 4 \cdot 3$$

$$49 + 18 : 6$$

$$59 + 12 : 6$$

$$42 : 6 \cdot 5$$

$$70 + 6 \cdot 5$$

$$78 - 8 \cdot 6$$

22

Ulduz işarəsinin yerinə “>”, “<”, “=” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$1 \text{ m} * 10 \text{ dm}$$

$$52 \text{ sm} * 5 \text{ dm}$$

$$1 \text{ saat} * 60 \text{ dəq}$$

$$3 \text{ m} * 32 \text{ dm}$$

$$3 \text{ dm } 2 \text{ sm} * 3 \text{ dm}$$

$$45 \text{ dəq} * 43 \text{ dəq}$$

23

Buraxılmış ədədlərin yerinə ardıcıl olaraq 6, 16, 20, 48 ədədlərini yazın və alınmış ifadələrin qiymətini tapın: - 6

24

Qutuda 6 karandaş, qələmqabıda isə qutudakından 3 dəfə çox karandaş var. Qutuda və qələmqabıda birlikdə neçə karandaş var?

?

25

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$45 - 5 \cdot 8$$

$$56 - 24 : 4$$

$$(18 + 6) : 6$$

$$60 + 3 \cdot 4$$

$$72 + 40 : 5$$

$$(68 - 50) : 6$$

$$70 - 6 \cdot 5$$

$$40 + 4 \cdot 10$$

$$(0 + 42) : 6$$

26

Dərzi topdakı 75 m parçadan 30 m-ni kəsdi. Topda neçə metr parça qaldı?

27

Ulduz işarəsinin yerinə “+”, “-” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$60 - 10 * 9 = 59$$

$$4 \cdot 9 * 14 = 50$$

$$6 \cdot 3 * 6 = 24$$

$$50 - 7 * 3 = 40$$

$$6 \cdot 8 * 18 = 30$$

$$7 \cdot 2 * 6 = 8$$

28

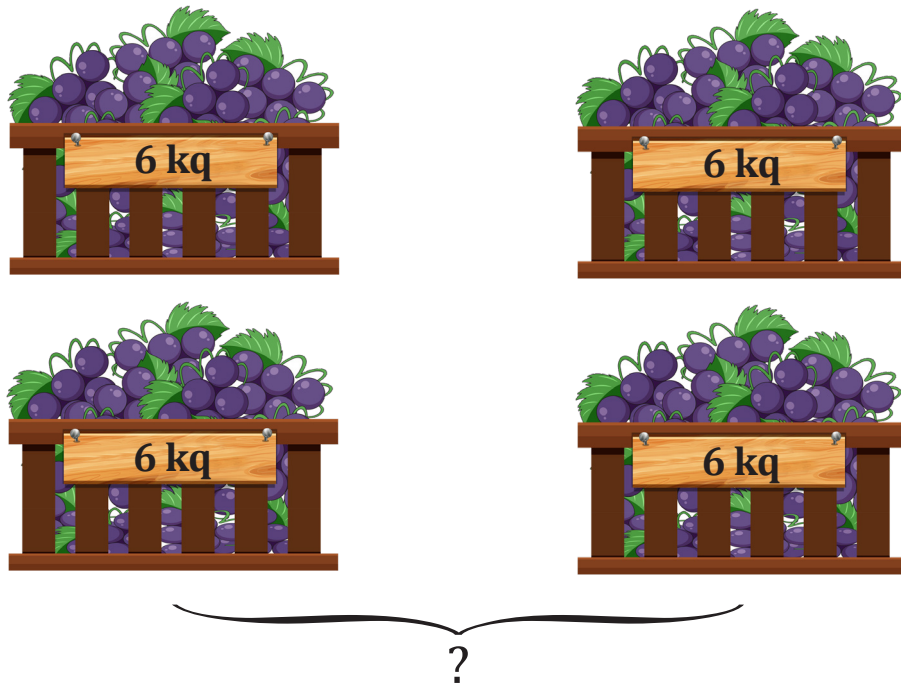
Cədvəli tamamlayın.

Vuruq	3	4	5	7	9	6	4	9
Vuruq	9	6	8	2	4	5	3	6
Hasil	27							

29

4 yeşiyin hər birində 6 kq üzüm var. 4 yeşikdə neçə kiloqram üzüm var?

30

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$6 \cdot 3 - 8$$

$$12 : 6 + 48$$

$$48 : 6 \cdot 3$$

$$8 \cdot 6 - 39$$

$$24 : 6 + 26$$

$$60 : 6 \cdot 2$$

$$6 \cdot 5 - 17$$

$$18 : 6 + 79$$

$$30 : 6 \cdot 7$$

31

30 nəfər turist hər birində 6 nəfər olan qayıqlara mindi. Neçə qayıq lazım oldu?

32

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$14 + 2 \cdot 5$$

$$48 - 20 : 5$$

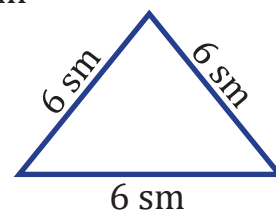
$$54 - 10 : 5$$

$$30 + 4 \cdot 7$$

33

Kərim məftil parçasını əyib hər bir tərəfi 6 sm olan üçbucaq düzəltdi. Məftil parçasının uzunluğu nə qədərdir?

34

Rəhim və Gülnar dirrikdə yığdıqları xiyarları hər birində 6 kq olmaqla 3 səbətə yığdılar. Onlar cəmi neçə kiloqram xiyar yığdılar?

?

35

Misalları nümunə əsasında yazın.

NÜMUNƏ: 1 saat = 60 dəq.

1 saat 4 dəq. = 64 dəq.

1 saat 8 dəq. = ... dəq.

1 saat 20 dəq. = ... dəq.

1 saat 10 dəq. = ... dəq.

30 dəq. + 15 dəq. = ... dəq.

36

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$2 \cdot 8 + 60$$

$$48 - 30 : 5$$

$$(80 - 56) : 4$$

$$4 \cdot 7 - 18$$

$$62 + 48 : 6$$

$$(32 + 8) : 5$$

$$27 : 3 + 6$$

$$90 - 5 \cdot 5$$

$$(62 - 8) : 6$$

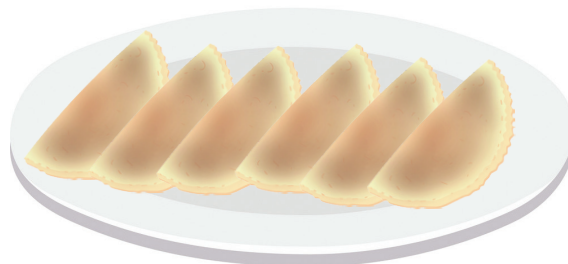
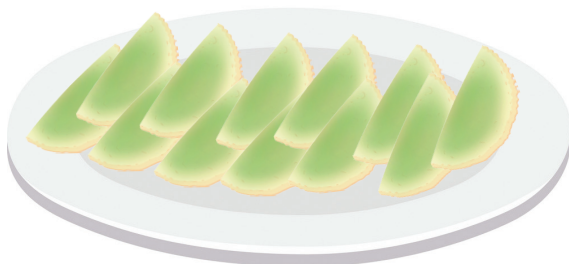
37

Şagirdlərin “8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü”nə həsr etdikləri bayram konserti saat 11 : 00 – da başladı və 2 saat davam etdi. Konsert saat neçədə qurtardı?

38

Nənə 12 göy və 6 ət qutabı bişirdi. Göy qutabları ət qutablarından nə qədər çoxdur?

39

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$3 \cdot 4 + 26$$

$$12 : 2 \cdot 3$$

$$49 - 14 : 2$$

$$5 \cdot 7 - 30$$

$$25 : 5 \cdot 2$$

$$(32 + 16) : 6$$

$$4 \cdot 4 + 76$$

$$36 : 6 \cdot 3$$

$$(50 - 14) : 4$$

40

Ulduz işarəsinin yerinə “>”, “<”, “=” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$3 \cdot 7 + 5 * 3 \cdot 8$$

$$36 : 4 * 18 - 9$$

$$4 \cdot 6 * 4 \cdot 5$$

$$54 : 6 * 14 - 6$$

41

Vəli kartondan 4 dairə, bundan 6 dəfə çox üçbucaq kəsdi. Vəli cəmi neçə həndəsi fiqur kəsdi?

42

Cədvəli tamamlayın.

Bölünən	16	9	20	32	40	18
Bölən	2	3	4	4	5	6
Qismət	8					

43

Çaynik 2 l su, samovar isə bundan 6 dəfə çox su tutur. Çaynik və samovar birlikdə neçə litr su tutur?

?

44

Mötərizədən elə istifadə edin ki, alınmış bərabərliklər doğru olsun.

$$3 + 4 \cdot 2 = 14$$

$$2 + 16 : 6 = 3$$

$$6 \cdot 7 - 4 = 18$$

$$26 - 6 : 4 = 5$$

45

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$4 \cdot 6 - 9 : 3$$

$$8 : (4 : 2)$$

$$(25 - 1) : 6$$

$$3 \cdot 2 + 5 \cdot 8$$

$$6 \cdot (2 \cdot 3)$$

$$10 : (11 - 6)$$

$$18 : 3 - 12 : 2$$

$$5 \cdot (14 : 2)$$

$$6 \cdot (12 - 6)$$

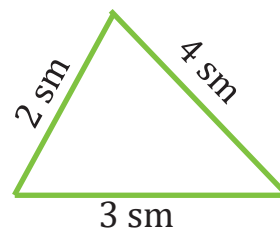
46

Sinifdə 11 oğlan, 7 qız var. Fiziki tərbiyə dərində şagirdlər hər sırada bərabər sayda olmaqla 2 sıraya düzüldülər. Hər sırada neçə nəfər oldu?

47

Üçbucağın tərəflərinin uzunluqları cəmi nə qədərdir?

7-yə VURMA və 7-yə BÖLMƏ

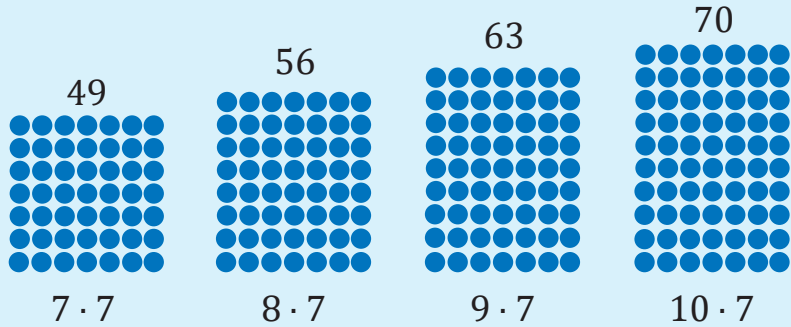
Ədədi 7 –yə vurmaq 7- ni həmin ədəd dəfə təkrar toplamaq deməkdir.

Məsələn: $3 \cdot 7 = 7 + 7 + 7 = 21$

Ədədi 7 –yə böldükdə qismətdə elə ədəd alınır ki, 7 –ni bu ədədə vurduqda hasil bölünənə bərabər olsun.

Məsələn: $21 : 7 = 3$

$7 \cdot 3 = 21$

$$7 \cdot 7 = 49$$

$$49 : 7 = 7$$

$$8 \cdot 7 = 56$$

$$7 \cdot 8 = 56$$

$$56 : 8 = 7$$

$$56 : 7 = 8$$

$$9 \cdot 7 = 63$$

$$7 \cdot 9 = 63$$

$$63 : 9 = 7$$

$$63 : 7 = 9$$

$$10 \cdot 7 = 70$$

$$7 \cdot 10 = 70$$

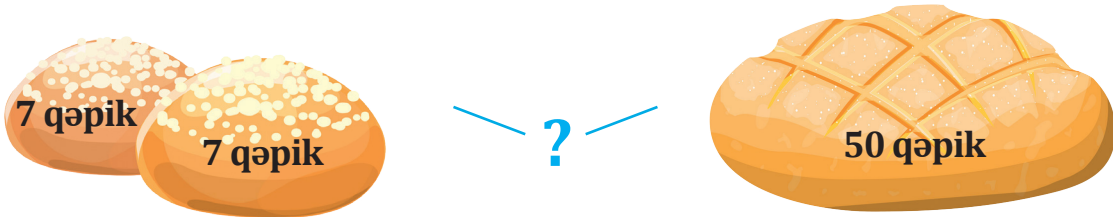
$$70 : 10 = 7$$

$$70 : 7 = 10$$

1 Bir bulka 7 qəpikdir. 8 belə bulka neçəyədir?

2 Ana mağazadan hər biri 7 qəpik olan 2 bulka və qiyməti 50 qəpik olan bir çörək aldı. Ana nə qədər pul ödəməlidir?

3 Misalları həll edin.

$$2 \cdot 7$$

$$3 \cdot 7$$

$$4 \cdot 7$$

$$9 \cdot 7$$

$$5 \cdot 7$$

$$7 \cdot 7$$

$$6 \cdot 7$$

$$10 \cdot 7$$

4 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$2 \cdot 7 + 50$$

$$5 \cdot 7 - 10$$

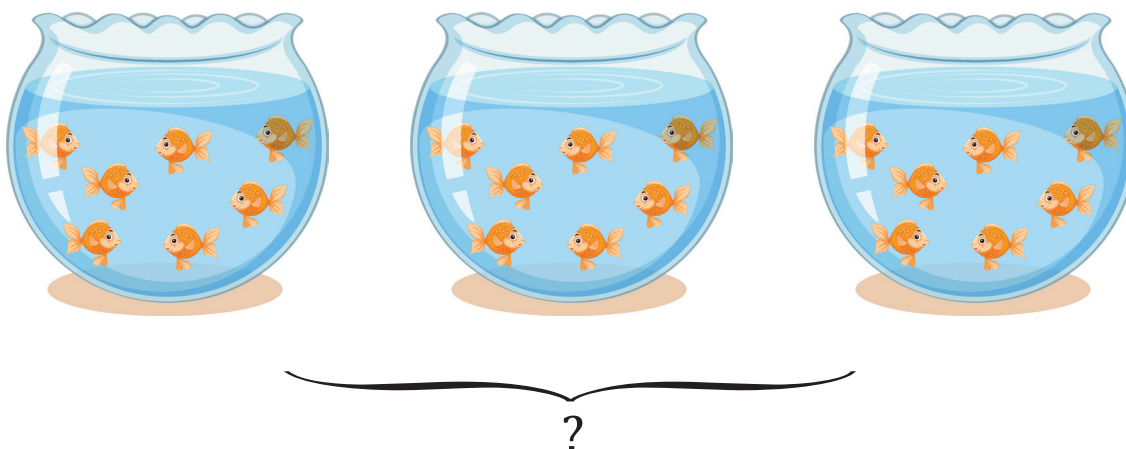
$$7 \cdot 7 + 1$$

$$10 \cdot 7 - 6$$

5

3 akvariumun hər birində 7 balıq var. 3 akvariumda neçə balıq var?

6

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 7 + 9$

$14 : 7$

$(21 + 0) : 7$

$40 - 15$

$7 \cdot 7 - 9$

$35 : 7$

$42 : (4 + 3)$

$59 + 32$

$5 \cdot 7 + 0$

$49 : 7$

$8 \cdot (2 + 5)$

$63 - 24$

7

İfadələri tamamlayın.

$\square \cdot 7 = 28$

$42 : \square = 6$

$7 \cdot \square = 49$

$50 + \square = 56$

$35 : \square = 5$

$90 - \square = 80$

8

Cədvəli tamamlayın.

Vuruq	3	4	5	6	5	8
Vuruq	7	4	3	7	7	7
Hasil	21					

Yadda saxlayın: 1 həftə 7 gündür.

9

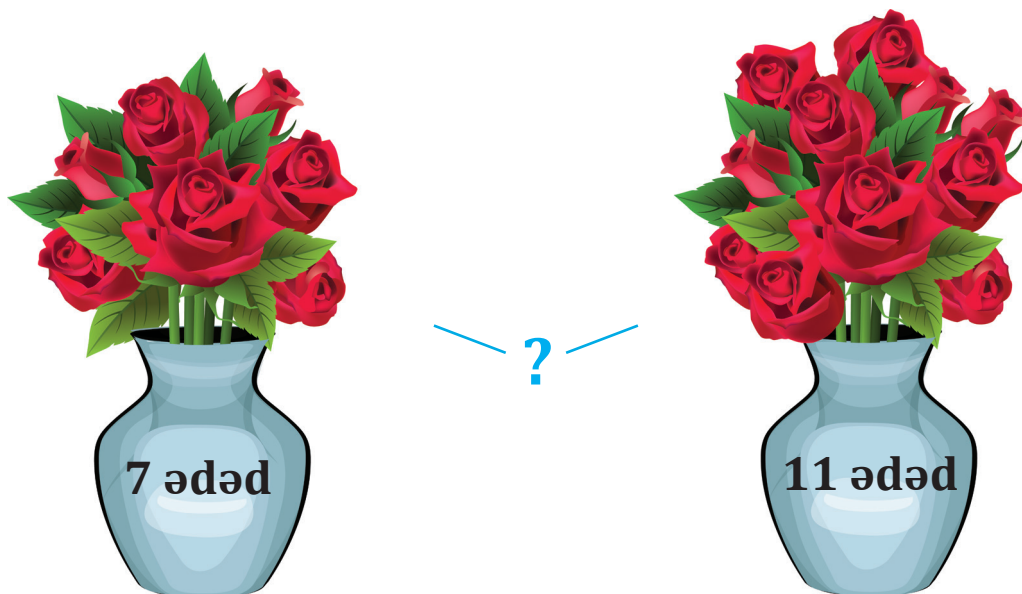
1) 2 həftədə neçə gün var?

2) 14 gün neçə həftədir?

10

Bir güldanda 11 qızılgül, o biri güldanda isə 7 qızılgül var. İki güldanda neçə qızılgül var?

11

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$4 \cdot 7 + 6$

$9 + 42 : 7$

$(14 + 4) : 2$

$68 - 18$

$5 \cdot 8 - 30$

$14 - 21 : 3$

$(40 - 4) : 6$

$50 + 24$

$28 - 4 \cdot 7$

$60 - 5 \cdot 7$

$(35 + 5) : 5$

$90 - 19$

12

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) 2 və 4 ədədlərinin hasilinin üzərinə 4 və 5 ədədlərinin hasilini əlavə et.

2) 18 ədədinin 2-yə bölünməsindən alınan qismətdən 7 çıx.

3) 28 ədədini 4 və 3 ədədlərinin cəminə böl.

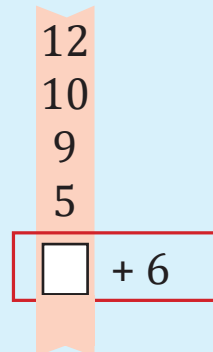
4) 20 ədədindən 3 və 5 ədədlərinin hasilini çıx.

13

Buraxılmış ədədin yerinə ardıcıl olaraq 6, 16, 20, 70 ədədlərini yazın və alınmış ifadələrin qiymətini hesablayın: $\square - 6$

Lenti sürüşdürməklə verilən ədədləri ardıcıl olaraq çərçivəyə gətirsək, aşağıdakı ifadələri alarıq:

$$5 + 6, \quad 9 + 6, \quad 10 + 6, \quad 12 + 6$$

Biz yuxarıdakı çərçivənin yerinə "a" hərfini yazsaq, $a + 6$ ifadəsini alarıq. Bu ifadə belə oxunur: "a və 6 ədədlərinin cəmi" və ya "a üstəgəl 6". Bu ifadənin $a = 5$, $a = 9$, $a = 10$, $a = 12$ olduqda qiymətini tapaq:

$$5 + 6 = 11 \quad 9 + 6 = 15 \quad 10 + 6 = 16 \quad 12 + 6 = 18$$

- 1 İfadəni oxuyun: $15 - c$. Bu ifadənin $c = 1$, $c = 3$, $c = 5$, $c = 10$ olduqda qiymətini tapın.

- 2 6 qutunun hər birində 6 karandaş var. 6 qutuda cəmi neçə karandaş var?

?

- 3 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$56 - 6 \cdot 9$$

$$45 : 5 : 3$$

$$7 \cdot (11 - 6)$$

$$5 \cdot 7 - 5 \cdot 5$$

$$54 : (2 \cdot 3)$$

$$8 : (16 - 14)$$

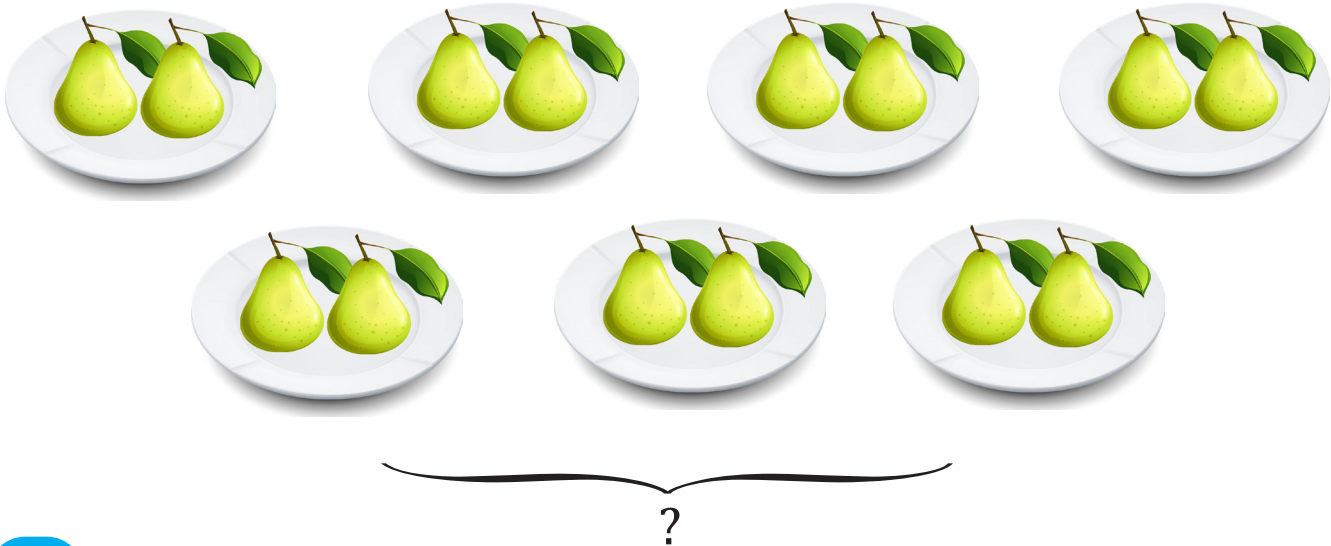
$$4 \cdot 5 - 10$$

$$7 \cdot (6 : 2)$$

$$28 : (14 : 2)$$

4

Hər boşqabda 2 armud var. 7 belə boşqabda neçə armud var?

5

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$14 : 7 + 18$

$49 : 7 + 28$

$5 \cdot 7 - 20$

$100 - 9$

$21 : 7 + 45$

$34 - 28 : 7$

$6 \cdot 7 + 48$

$80 - 35$

$42 : 7 + 25$

$56 : 7 + 36$

$3 \cdot 7 + 70$

$64 + 23$

6

Bağban bir ağacdən 42 kq, o biri ağacdən bundan 7 dəfə az ərik yığdı. Bağban iki ağacdən neçə kiloqram ərik yığdı?

7

Ulduz işarəsinin yerinə “ + , - ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$7 \cdot 5 * 5 = 30$

$42 : 6 * 4 = 11$

$3 \cdot 7 * 10 = 31$

$7 \cdot 5 * 5 = 40$

$42 : 6 * 4 = 3$

$3 \cdot 7 * 6 = 27$

8

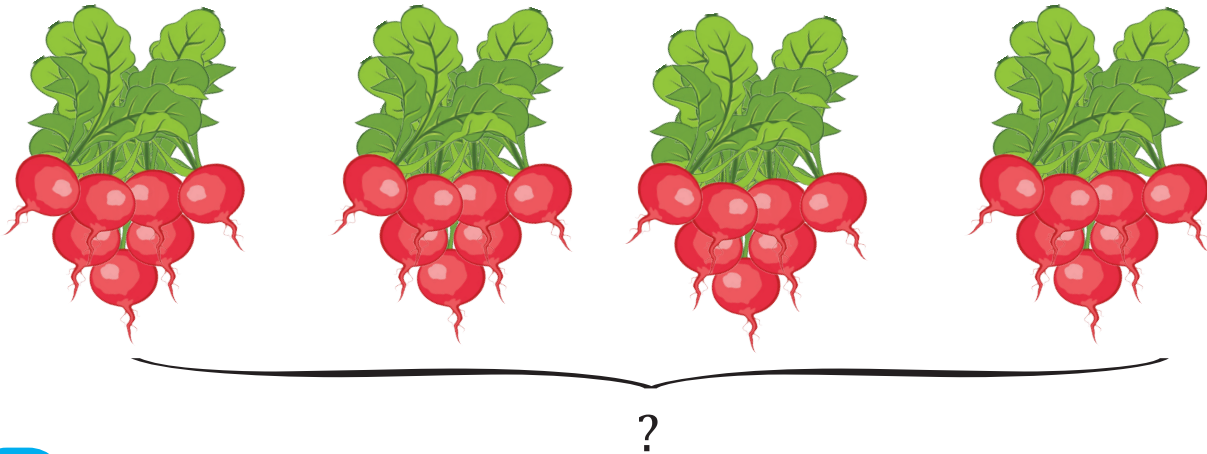
Cədvəli tamamlayın.

a	12	24	40	58	62	80
a - 10	2					

9

Hər dəstədə 7 turp var. 4 dəstədə neçə turp var?

10

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$14 : 7 \cdot 5$

$7 \cdot 7 - 19$

$15 - 42 : 7$

$60 + 26$

$28 : 7 \cdot 9$

$7 \cdot 4 - 20$

$60 - 49 : 7$

$30 - 27$

$15 : 3 \cdot 7$

$7 \cdot 8 + 9$

$71 - 3 \cdot 7$

$90 - 18$

11

İfadələrin qiymətini hesablayın. Ulduz işarəsinin yerinə “ > , < , = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın

$4 \cdot 7 * 25$

$18 : 3 * 28 : 7$

$35 * 7 \cdot 5$

$65 * 7 \cdot 9$

$49 : 7 * 3 \cdot 2$

$56 * 7 \cdot 8$

12

Gənc təbiətçilər 14 çinar və 13 qovaq ağacını hər birində bərabər sayda olmaqla 3 cərgədə əkdilər. Gənc təbiətçilər hər cərgədə neçə ağac əkdilər?

13

Cədvəli tamamlayın.

c	10	25	36	54	70	82
c + 10	20					

14

Qazanda 12 l meyvə şirəsi var. Qazandakı meyvə şirəsini qablaşdırmaq üçün neçə 3 litrlik banka lazımdır?

15

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$14 : 7 + 18$$

$$7 \cdot (19 - 16)$$

$$20 : 5 \cdot 7$$

$$31 - 14 : 7$$

$$21 : 7 + 16$$

$$36 : (27 - 23)$$

$$30 : 6 \cdot 7$$

$$67 + 28 : 7$$

$$5 \cdot 8 - 32$$

$$5 \cdot (3 + 4)$$

$$18 : 9 \cdot 7$$

$$72 - 35 : 7$$

16

Cədvəli tamamlayın.

b	14	21	35	56	28	63
b : 7	2					

17

Teatr tamaşasına 1 nəfər üçün biletin qiyməti 3 manatdır. 7 nəfər üçün nə qədər pul ödəmək lazımdır?

18

İfadələri tamamlayın.

$$\square \cdot 7 = 63$$

$$49 : \square = 7$$

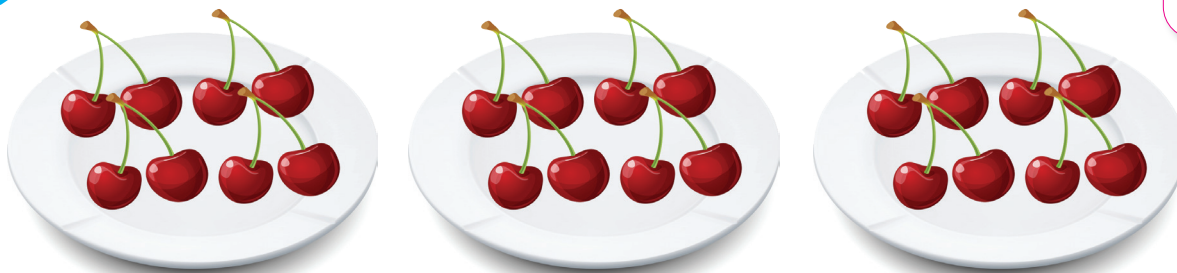
$$76 - \square = 70$$

$$\square + 9 = 89$$

19

Üç boşqabda cəmi iyirmidörd giləs var. On giləs yeyildi. Neçə giləs qaldı?

20

Cədvəli tamamlayın.

a	4	7	5	8	6	9
$a \cdot 7$	28					

21

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 7$

$32 : 4$

$7 \cdot 4 - 5 \cdot 4$

$(8 + 4) : 3$

$2 \cdot 9$

$42 : 6$

$49 : 7 + 36 : 4$

$(2 + 3) \cdot 4$

$4 \cdot 8$

$27 : 3$

$5 \cdot 5 + 6 \cdot 5$

$60 - 6 \cdot 6$

22

İfadələri tamamlayın.

$6 \cdot \square = 48$

$15 - \square = 5$

$14 : \square = 7$

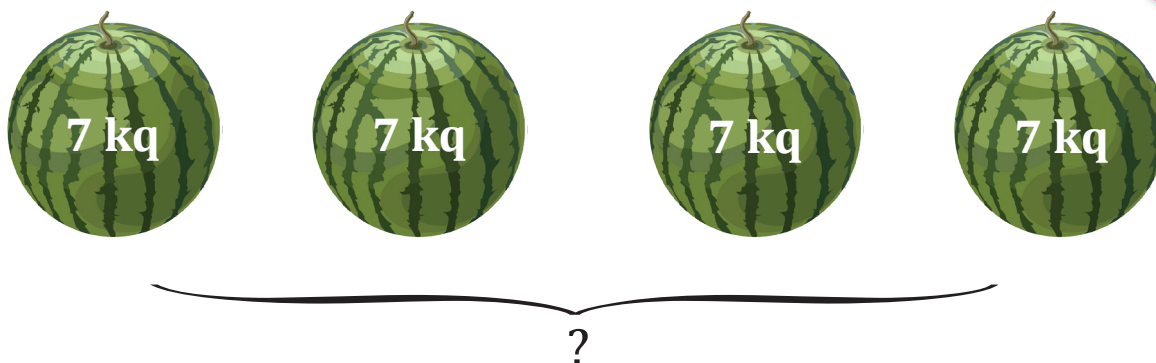
$21 : \square = 7$

$25 : \square = 5$

$60 + \square = 100$

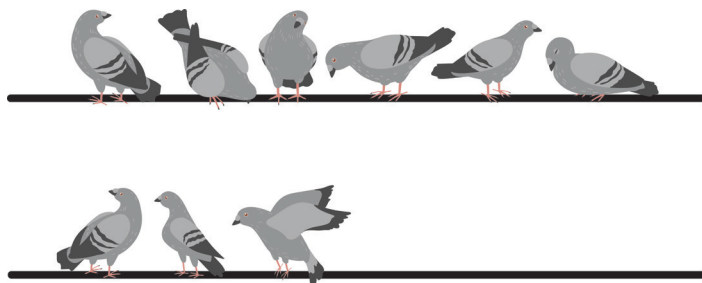
23

4 qarpızın hər biri 7 kq - dır. Qarpızların birlikdə kütləsi nə qədərdir?

24

İki məftilə ondörd göyərçin qonmuşdu. Beş göyərçin uçub getdi. İki məftildə neçə göyərçin qaldı?

25

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$(9 + 5) : 7$$

$$7 \cdot 7 + 6$$

$$42 : 7 \cdot 2$$

$$(20 + 8) : 7$$

$$(73 - 71) \cdot 7$$

$$4 \cdot 7 - 8$$

$$6 \cdot 7 + 10$$

$$(38 + 4) : 7$$

$$(29 + 6) : 7$$

$$21 : 7 + 9$$

$$35 : 7 \cdot 6$$

$$7 \cdot (16 - 8)$$

26

Yataqxanaya əvvəl 12, sonra isə 9 çarpayı gətirdilər. Çarpayıları 7 yataq otağının hər birinə bərabər sayda olmaqla qoydular. Hər otağa neçə çarpayı qoydular?

27

İfadələri nümunə əsasında yazın.

Nümunə: $2 \text{ dm } 3 \text{ sm} = 23 \text{ sm}$

$$6 \text{ m } 4 \text{ dm} = 64 \text{ dm}$$

$$3 \text{ dm } 5 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$$

$$7 \text{ dm } 1 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$$

$$2 \text{ m} = \dots \text{ dm}$$

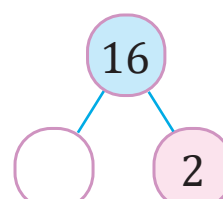
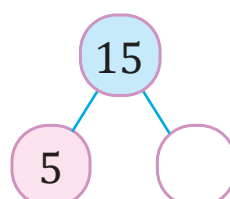
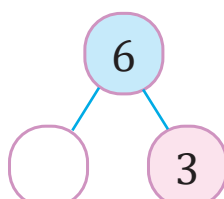
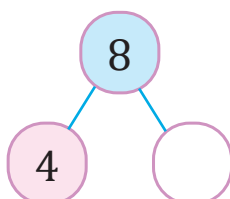
$$2 \text{ sm} = \dots \text{ mm}$$

$$4 \text{ m } 2 \text{ dm} = \dots \text{ dm}$$

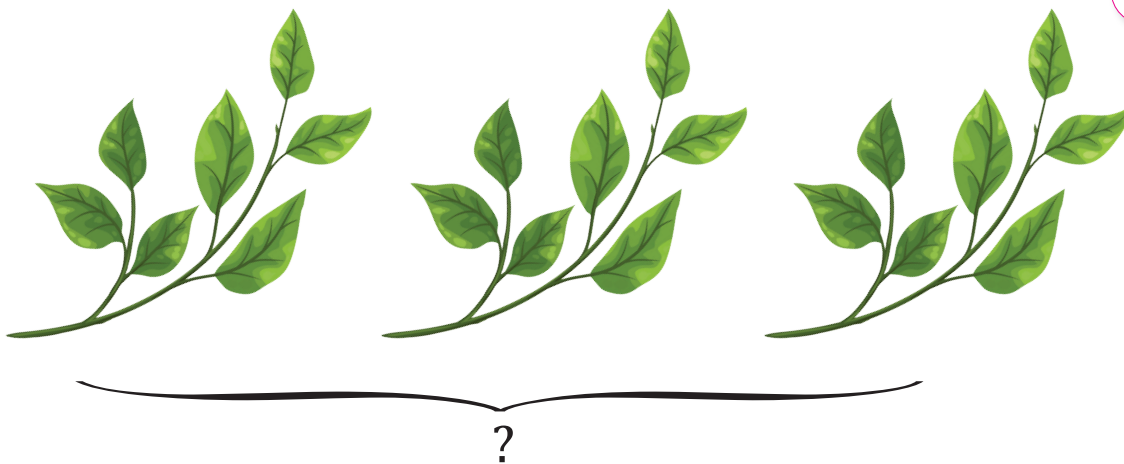
$$5 \text{ sm } 7 \text{ mm} = \dots \text{ mm}$$

28

Sxemləri tamamlayın.

29 3 budağın hər birində 7 yarpaq var. 3 budaqda cəmi neçə yarpaq var?

30 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$7 \cdot 3 - 19$$

$$28 : 7 + 68$$

$$57 - 49 : 7$$

$$7 \cdot 9 - 20$$

$$63 : 7 + 31$$

$$70 - 35 : 7$$

$$7 \cdot 8 - 46$$

$$56 : 7 + 78$$

$$61 - 21 : 7$$

31 Cədvəli tamamlayın.

d	1	10	46	27	50	65
30 + d	31					

32 Yazda sahəyə 7 kisə kartof əkdilər. Payızda isə bu sahəyə əkdiklərindən 7 dəfə çox kartof yığdılar. Payızda bu sahədən neçə kisə kartof yığdılar?

33 İfadələri tamamlayın.

$$\square : 7 = 7$$

$$\square \cdot 7 = 42$$

$$\square : 7 = 5$$

$$\square \cdot 6 = 24$$

$$35 - \square = 30$$

$$68 + \square = 75$$

$$80 - \square = 70$$

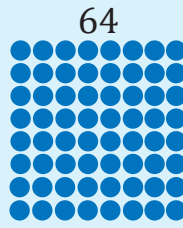
$$57 + \square = 67$$

Ədədi 8 - ə vurmaq 8 - i həmin ədəd dəfə təkrar toplamaq deməkdir.

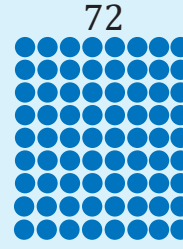
Məsələn: $9 \cdot 8 = \underbrace{8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8}_{9} = 72$

Ədədi 8 - ə böldükdə qismətdə elə ədəd alınır ki, 8 - i bu ədədə vurduqda hasil bölünənə bərabər olsun.

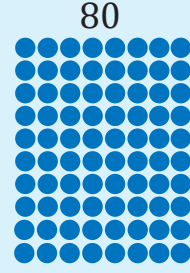
Məsələn: $24 : 8 = 3$
 $8 \cdot 3 = 24$

8 · 8

9 · 8

10 · 8

$8 \cdot 8 = 64$

$64 : 8 = 8$

$9 \cdot 8 = 72$

$8 \cdot 9 = 72$

$72 : 9 = 8$

$72 : 8 = 9$

$10 \cdot 8 = 80$

$8 \cdot 10 = 80$

$80 : 10 = 8$

$80 : 8 = 10$

1

Nümunə əsasında vuruqların yerini dəyişməklə misalları həll edin.

Nümunə: $2 \cdot 8 = 16$ $3 \cdot 8$ $5 \cdot 8$ $7 \cdot 8$ $4 \cdot 8$ $6 \cdot 8$

$8 \cdot 2 = 16$

2

3 qutunun hər birində bərabər sayda olmaqla 8 rəngli karandaş var. 3 qutuda cəmi neçə rəngli karandaş var?

8 ədəd

8 ədəd

8 ədəd

3

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$2 \cdot 8 + 5$

$4 \cdot 8 - 30$

$3 \cdot 8 + 6$

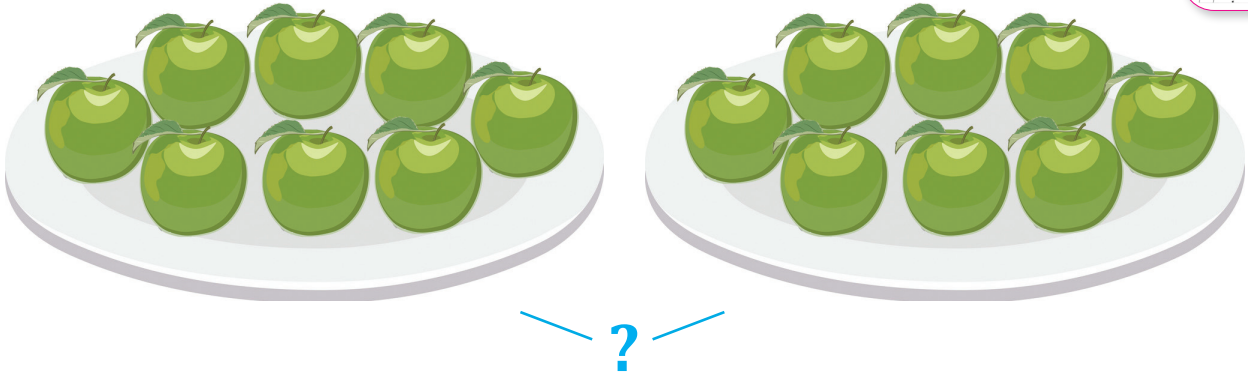
$5 \cdot 8 - 3$

$6 \cdot 8 + 3$

$4 \cdot 7 - 8$

4

2 boşqabın hər birində 8 alma var. 2 boşqabda neçə alma var?

5

Cədvəli tamamlayın.

a	30	42	65	57	81	100
a - 20	10					

6

Arzunun boyunbağısında 5 göy və bundan 3 dəfə çox qırmızı muncuq var. Arzunun boyunbağısında cəmi neçə muncuq var?

7

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$8 \cdot 6$

$24 : 8$

$8 \cdot 4 - 8 : 4$

$4 \cdot 4 : 8$

$5 \cdot 7$

$40 : 5$

$7 \cdot 2 + 15 : 3$

$6 : 3 \cdot 2$

$8 \cdot 8$

$16 : 8$

$18 : 3 - 10 : 5$

$3 \cdot 2 \cdot 8$

8

Ulduz işarəsinin yerinə ">, <, =" işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$10 : 2 * 3 + 2$

$8 \cdot 2 * 3 \cdot 5$

$8 + 8 * 4 \cdot 4$

$32 : 8 * 24 : 4$

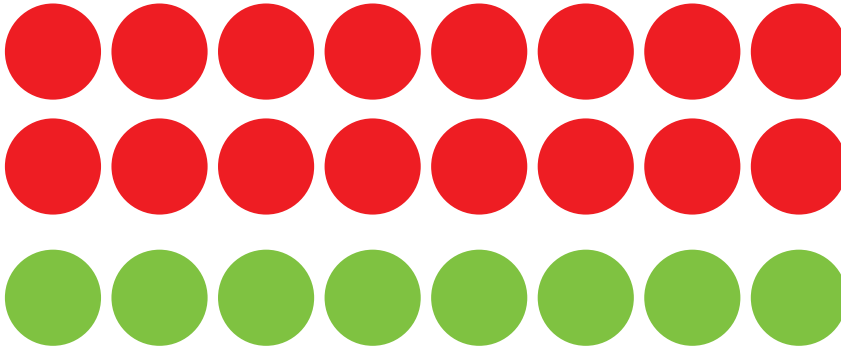
$4 \cdot 6 * 7 \cdot 3$

$3 \cdot 8 * 36 + 0$

9

Şərəf rəngli kartondan 16 qırmızı dairə, Şəfiqə isə ondan 2 dəfə az yaşıl dairə kəsdi. Onlar birlikdə neçə dairə kəsdilər?

?

10

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$8 \cdot 3$$

$$32 : 8$$

$$8 \cdot 2 + 8$$

$$(50 - 2) : 8$$

$$2 \cdot 8$$

$$48 : 8$$

$$8 \cdot 3 - 8$$

$$28 : (4 + 3)$$

$$8 \cdot 4$$

$$24 : 8$$

$$8 \cdot 5 + 10$$

$$24 : 3 + 2$$

11

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) 18 və 2 ədədlərinin fərqlərini 8 - ə böl.

2) 2 və 4 ədədlərinin cəmini 8 - ə vur.

3) 6 ədədini 7 və 4 ədədlərinin fərqlinə vur.

4) 21 və 3 ədədlərinin cəmini 8 - ə böl.

12

Balıqçı hər gün eyni sayda olmaqla 3 gündə 24 balıq tutdu. Balıqçı 1 gündə neçə balıq tutdu?

13

İfadələri tamamlayın.

$$\square + 8 = 18$$

$$48 - \square = 40$$

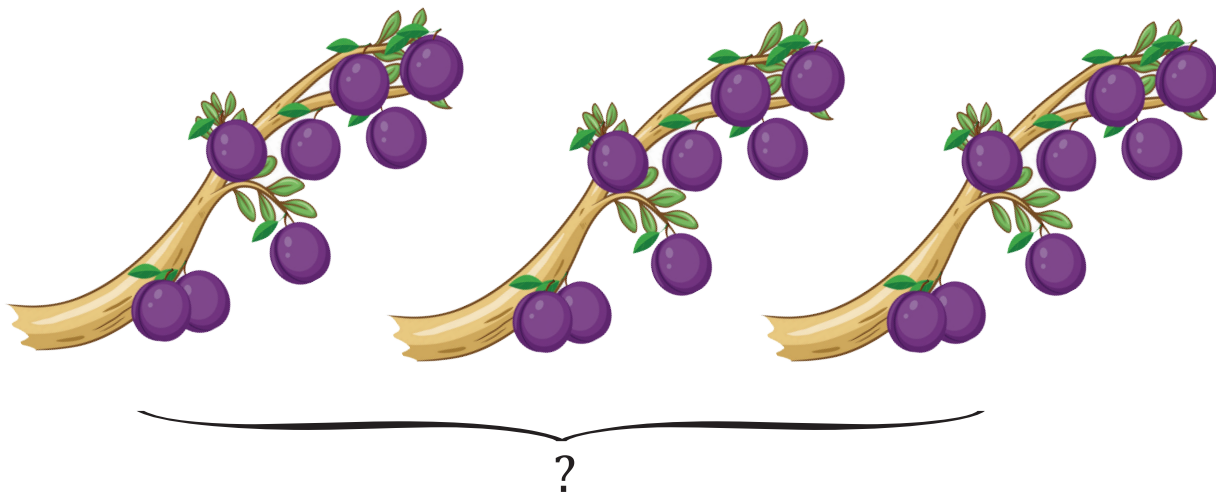
$$16 : \square = 8$$

$$4 \cdot \square = 32$$

14

3 budağın hər birində 8 gavalı var. 4 gavalını dərdilər. 3 budaqda cəmi neçə gavalı qaldı?

15

Cədvəli tamamlayın.

a	2	3	4	5	6	7	8	9
a · 8	16							

16

Nazlı evdən məktəbə 15 dəqiqəyə və məktəbdən evə o qədər vaxta gəldi. Nazlı neçə dəqiqə yolda oldu?

17

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$80 - 3 \cdot 4$$

$$24 : 8 \cdot 4$$

$$(15 - 9) \cdot 8$$

$$37 - 4 \cdot 8$$

$$4 \cdot 4 : 8$$

$$(30 - 6) : 8$$

$$32 - 4 \cdot 8$$

$$32 : 8 \cdot 7$$

$$(49 + 7) : 8$$

18

Ulduz işarəsinin yerinə ">, <, =" işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$1 \text{ m} * 90 \text{ sm}$$

$$4 \text{ dm} * 45 \text{ sm}$$

$$35 \text{ sm} * 3 \text{ dm } 2 \text{ sm}$$

$$1 \text{ m} * 100 \text{ sm}$$

$$3 \text{ dm} * 24 \text{ sm}$$

$$20 \text{ mm} * 2 \text{ sm}$$

19

Natəvan 16 çobanyastığı çiçəyinin 8 – ni birinci güldana, qalanlarını isə ikinci güldana qoydu. Natəvan ikinci güldana neçə çobanyastığı çiçəyi qoydu?

20

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$2 \cdot 8 + 40$$

$$45 : 5 \cdot 8$$

$$(16 + 16) : 8$$

$$5 \cdot 8 - 12$$

$$54 : 6 \cdot 3$$

$$(24 - 4) : 5$$

$$24 : 8 + 69$$

$$16 : 8 \cdot 4$$

$$8 \cdot (16 - 8)$$

21

3 uşaq 27 findıq yığdı. Onlar bu findıqları öz aralarında bərabər sayda bölüşdürdülər. Hər uşağa neçə findıq düşdü?

22

Cədvəli tamamlayın.

c	16	24	40	32	64	56
c : 8	2					

23

İfadələri tamamlayın.

$$5 \cdot \square = 30$$

$$4 \cdot \square = 16$$

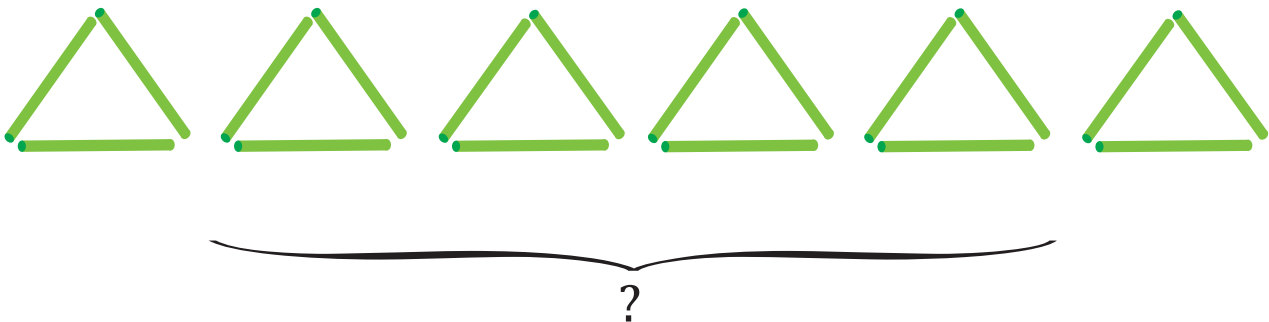
$$40 : \square = 5$$

$$16 : \square = 2$$

24

3 çöpdən 1 üçbucaq düzəltmək olur. 6 belə üçbucaq düzəltmək üçün neçə çöp lazımdır?

25

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

- 1) 8 ədədini 6 və 3 ədədlərinin fərqinə vur.
- 2) 30 ədədinin üzərinə 4 və 7 ədədlərinin hasilini əlavə et.
- 3) 13 və 3 ədədlərinin cəmini 8 - ə böl.
- 4) 47 ədədindən 6 və 5 ədədlərinin hasilini çıx.

26

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$4 \cdot 4$	$16 : 8$	$16 : 4 \cdot 8$	$45 + 45 - 60$
$8 \cdot 3$	$32 : 8$	$3 \cdot 8 : 6$	$32 - 32 + 28$
$5 \cdot 8$	$56 : 8$	$12 : 6 \cdot 8$	$15 + 0 + 70$

27

Mağazaya hər birində 8 kq olmaqla 6 kisə qənd gətirdilər. Axşama qədər 40 kq qənd satıldı. Mağazada nə qədər qənd qaldı?

28

Usta 3 balta, bundan 4 dəfə çox çəkic hazırladı. Usta cəmi neçə alət hazırladı?

29

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$6 \cdot 3$

$21 : 3$

$8 \cdot 4 + 8$

$(32 + 32) : 8$

$7 \cdot 7$

$24 : 8$

$8 \cdot 6 - 8$

$(26 - 20) \cdot 8$

$8 \cdot 8$

$48 : 6$

$5 \cdot 8 + 12$

$(40 + 16) : 8$

30

İfadələrin qiymətini hesablayın. Ulduz işarəsinin yerinə “ > , < , = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$7 \cdot 3 * 12 + 8$

$24 : 8 * 6 : 3$

$8 \cdot 2 + 0 * 2 \cdot 8 - 0$

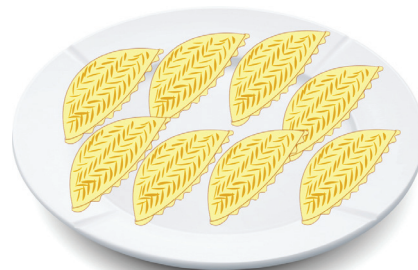
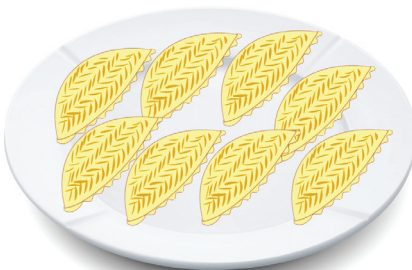
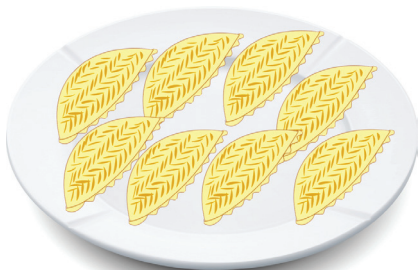
$16 - 8 * 16 : 2$

$4 \cdot 5 * 7 \cdot 3$

$3 \cdot 3 - 2 * 2 \cdot 2 + 4$

31

Adilə 24 şəkərburanı hər birində 8 ədəd olmaqla boşqablara qoydu. Neçə boşqab lazım oldu?

32

2 qələmqabının hər birində 8 karandaş, qutuda isə 4 karandaş var. Qələmqabıları ilə qutuda cəmi neçə karandaş var?

33

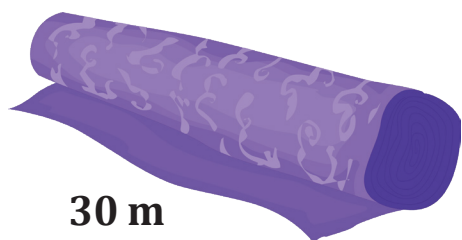
Cədvəli tamamlayın.

b	37	40	51	60	75	80
b - 30	7					

34

Satıcı 2 alıcının hər birinə 8 m parça satdıqdan sonra topda 30 m parça qaldı. Əvvəlcə topda neçə metr parça var idi?

35

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$8 \cdot 9$

$32 : 4$

$8 \cdot 8 - 60$

$24 : (16 - 8)$

$4 \cdot 7$

$48 : 8$

$7 \cdot 8 - 6$

$(36 + 14) : 5$

$8 \cdot 7$

$72 : 8$

$5 \cdot 8 + 40$

$(20 + 10) : 6$

36

Uzunluğu 2 sm olan parça uzunluğu 10 sm olan parçada neçə dəfə yerləşir?

2 sm

10 sm

37

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 7$

$32 : 4$

$70 - 7 \cdot 7$

$5 \cdot 5 + 30$

$2 \cdot 9$

$64 : 8$

$47 + 16 : 2$

$90 - 8 \cdot 5$

$5 \cdot 8$

$27 : 3$

$86 - 6 \cdot 4$

$67 + 24 : 8$

38

Cədvəli tamamlayın.

d	45	60	59	75	84	56
d + 5	50					

39

Lalə 32 səhifəlik kitabdan hər gün 8 səhifə oxudu. Lalə kitabı neçə günə oxuyub qurtardı?

40

İfadələri tamamlayın.

$65 + \square = 68$

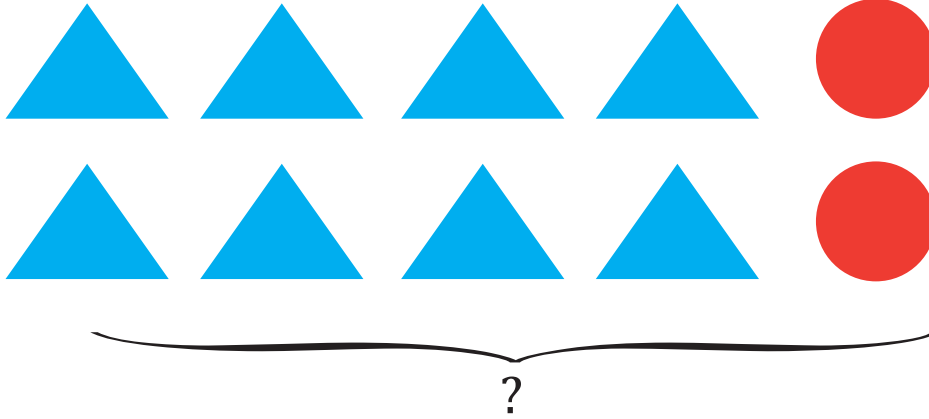
$78 - \square = 73$

$3 \cdot \square = 24$

$8 : \square = 2$

41

Nurlan kartondan 8 üçbucaq və 2 dairə kəsdi. Üçbucaqların sayı dairələrin sayından neçə dəfə çoxdur?

42

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

- 1) 8 ədədini 6 və 2 ədədlərinin cəminə vur.
- 2) 10 və 2 ədədlərinin fərqlərini 2 – yə böl.
- 3) 6 ədədini 7 və 4 ədədlərinin fərqlinə vur.
- 4) 12 və 2 ədədlərinin cəmini 7 – yə böl.

43

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$4 \cdot 9$	$10 : 5$	$30 + 8 \cdot 2$	$16 : 8 + 28$
$3 \cdot 3$	$16 : 4$	$50 - 4 \cdot 8$	$45 : 5 - 9$
$5 \cdot 2$	$12 : 3$	$50 + 5 \cdot 8$	$32 + 5 \cdot 4$

44

8 uşağın hər biri eyni sayda olmaqla cəmi 72 göbələk yığdılar. Hər uşaq neçə göbələk yığdı?

45

Parçaları ölçün. Birinci və ikinci parçanın uzunluqları cəminin üçüncü parçanın uzunluğundan nə qədər böyük olduğunu tapın.

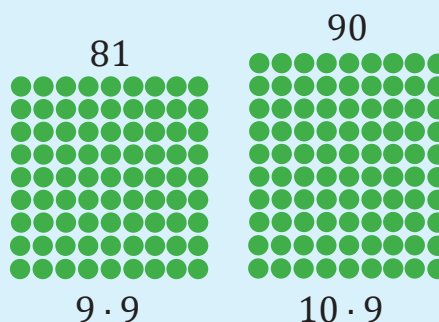

Ədədi 9 – a vurmaq 9 – u həmin ədəd dəfə təkrar toplamaq deməkdir.

Məsələn: $4 \cdot 9 = \underbrace{9 + 9 + 9 + 9}_{4} = 36$

Ədədi 9 – a böldükdə qismətdə elə ədəd alınır ki, 9 – u bu ədədə vurduqda hasil bölünənə bərabər olsun.

Məsələn: $36 : 9 = 4$
 $9 \cdot 4 = 36$

$9 \cdot 9 = 81$

$81 : 9 = 9$

$10 \cdot 9 = 90$

$9 \cdot 10 = 90$

$90 : 9 = 10$

$90 : 10 = 9$

1

Misalları həll edin.

$2 \cdot 9 \quad 3 \cdot 9 \quad 4 \cdot 9 \quad 5 \cdot 9 \quad 6 \cdot 9 \quad 7 \cdot 9$

$9 \cdot 2 \quad 9 \cdot 3 \quad 9 \cdot 4 \quad 9 \cdot 5 \quad 9 \cdot 6 \quad 9 \cdot 7$

2

3 səbətin hər birində 9 kq soğan var. 3 səbətdə cəmi neçə kiloqram soğan var?

3

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$2 \cdot 9 + 2$

$3 \cdot 9 - 6$

$6 \cdot 9 - 20$

$4 \cdot 9 + 4$

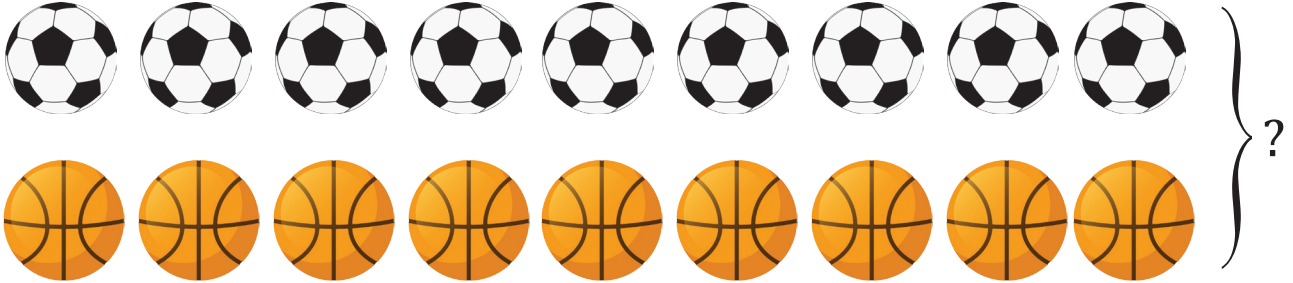
$5 \cdot 9 - 5$

$7 \cdot 9 + 10$

4

Məktəbə 9 futbol və 9 basketbol topu gətirdilər. Məktəbə cəmi neçə top gətirdilər?

5

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$8 \cdot 3 + 10$$

$$9 \cdot 8 - 10$$

$$4 \cdot 9 : 6$$

$$6 \cdot 5 + 30$$

$$9 \cdot 9 - 20$$

$$28 : 4 \cdot 3$$

$$4 \cdot 4 + 20$$

$$9 \cdot 6 - 14$$

$$20 : 5 \cdot 4$$

6

Cədvəli tamamlayın.

a	1	5	10	23	50	38
$40 + a$	41					

7

Bir şarın qiyməti 10 qəpik, bir oyuncaq maşının qiyməti isə bundan 9 dəfə çoxdur. Bir oyuncaq maşın neçəyədir?

8

İfadələri tamamlayın.

$$4 \cdot \square = 12$$

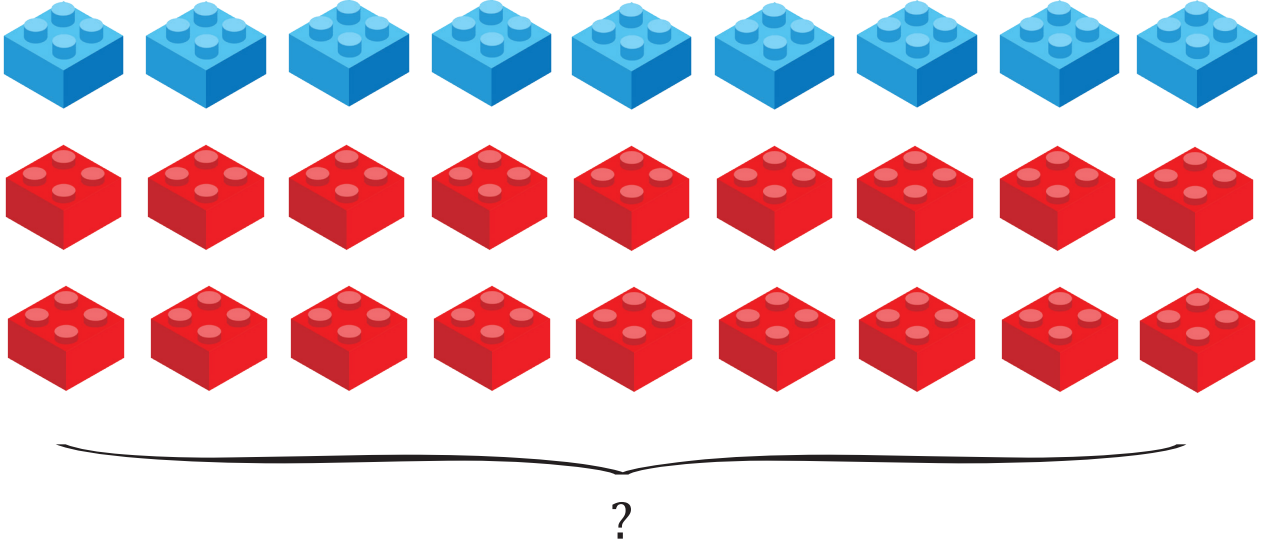
$$\square \cdot 5 = 10$$

$$54 : \square = 9$$

$$48 : \square = 8$$

9

Nemətin 9 göy, bundan 2 dəfə çox qırmızı leqosu var. Nemətin cəmi neçə leqosu var?

10

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) 36, 45, 54, 63 ədədlərindən 30 ədədini çıx.

2) 14, 26, 32, 79 ədədlərinin üzərinə 6 əlavə et.

11

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$9 \cdot 2 + 20$$

$$7 \cdot 7 + 9$$

$$24 : 3 \cdot 2$$

$$15 + 16 : 2$$

$$9 \cdot 4 + 10$$

$$3 \cdot 5 + 15$$

$$16 : 8 \cdot 9$$

$$24 - 28 : 7$$

$$9 \cdot 5 + 10$$

$$6 \cdot 4 - 24$$

$$48 : 6 \cdot 5$$

$$75 + 45 : 9$$

12

36 şəkəburanı hər birində bərabər sayda olmaqla 4 qutuya yığdılar. Hər qutuda neçə şəkəbura oldu?

13

İfadələri tamamlayın.

$$9 \cdot \square = 45$$

$$3 \cdot \square = 27$$

$$18 : \square = 2$$

$$2 \cdot \square = 18$$

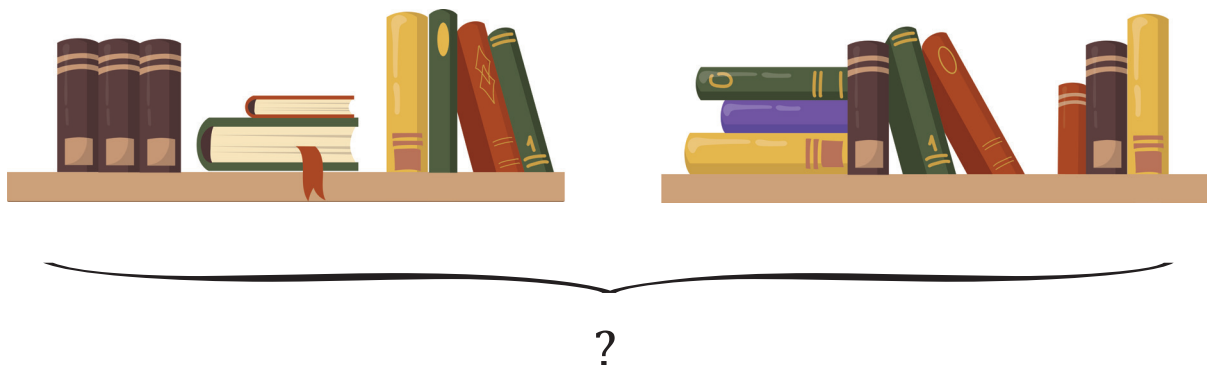
$$21 : \square = 3$$

$$54 : \square = 6$$

14

Elnur 2 rəfin hər birinə 9 kitab düzdü. Elnur rəflərə cəmi neçə kitab düzdü?

15

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

- 1) 3 və 9 ədədlərinin hasilindən 12 ədədini çıx.
- 2) 75 və 30 ədədlərinin fərqlərini 9 - a böl.
- 3) 4 və 2 ədədlərinin cəmini 9 - a vur.
- 4) 9 və 10 ədədlərinin hasilindən 40 ədədini çıx.

16

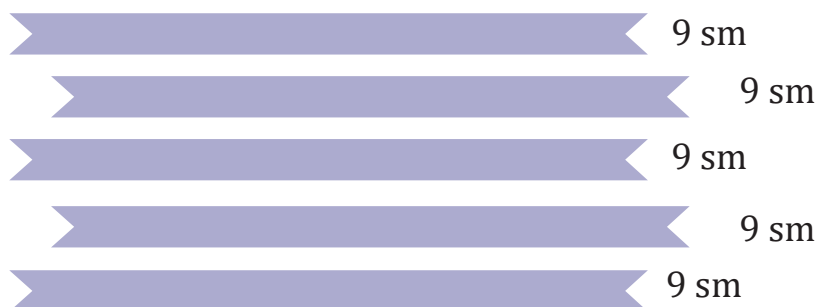
İfadələrin qiymətini hesablayın.

$6 \cdot 9$	$27 : 9$	$36 : 9 \cdot 7$	$(24 + 16) : 8$
$8 \cdot 9$	$45 : 9$	$54 : 9 \cdot 2$	$(45 + 5) : 5$
$9 \cdot 9$	$18 : 9$	$72 : 9 \cdot 8$	$7 \cdot 10 - 30$

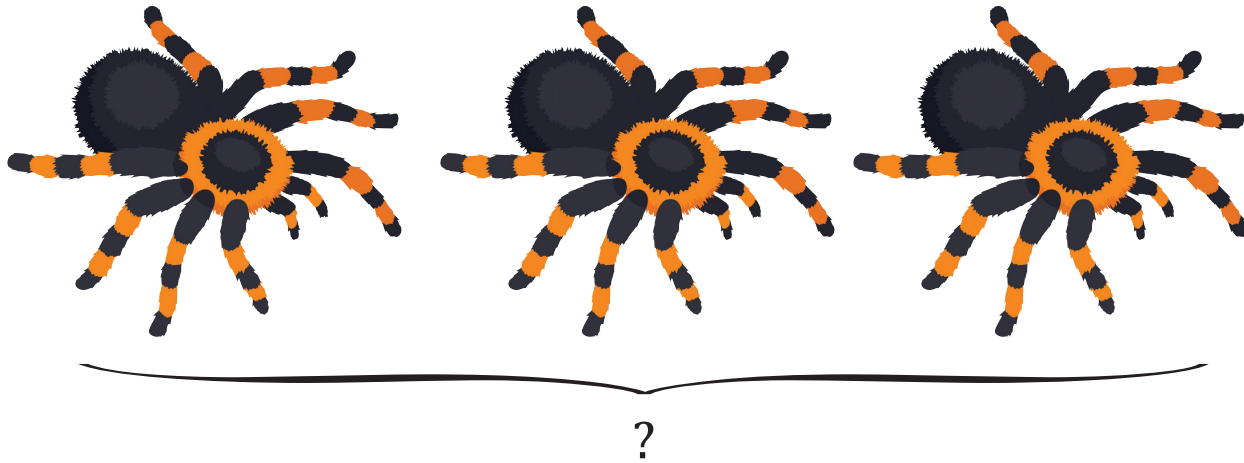
17

Gülşən uzunluğu 45 sm olan lenti hər birinin uzunluğu 9 sm olan hissələrə böldü. Neçə hissə alındı?

18

1 hörümçəyin 8 ayağı var. 3 hörümçəyin neçə ayağı var?

19

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 9$

$30 : 6$

$12 : 6 \cdot 7$

$(20 + 15) : 7$

$10 \cdot 9$

$81 : 9$

$15 : 5 \cdot 2$

$(30 + 24) : 9$

$5 \cdot 9$

$40 : 8$

$18 : 9 \cdot 4$

$(12 + 60) : 9$

20

Dərzi 1 köynəyə 5 düymə tikdi. 9 belə köynək üçün neçə düymə lazımdır?

21

Ulduz işarəsinin yerinə ">, <, =" işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$2 \cdot 9 * 9 + 9$

$20 : 4 * 18 : 3$

$14 : 2 * 3 \cdot 2$

$4 \cdot 9 * 3 \cdot 9 + 3$

$48 : 6 * 30 : 5$

$27 : 3 * 2 \cdot 4$

22

İfadələri tamamlayın.

$2 \cdot \square = 10$

$3 \cdot \square = 9$

$5 \cdot \square = 25$

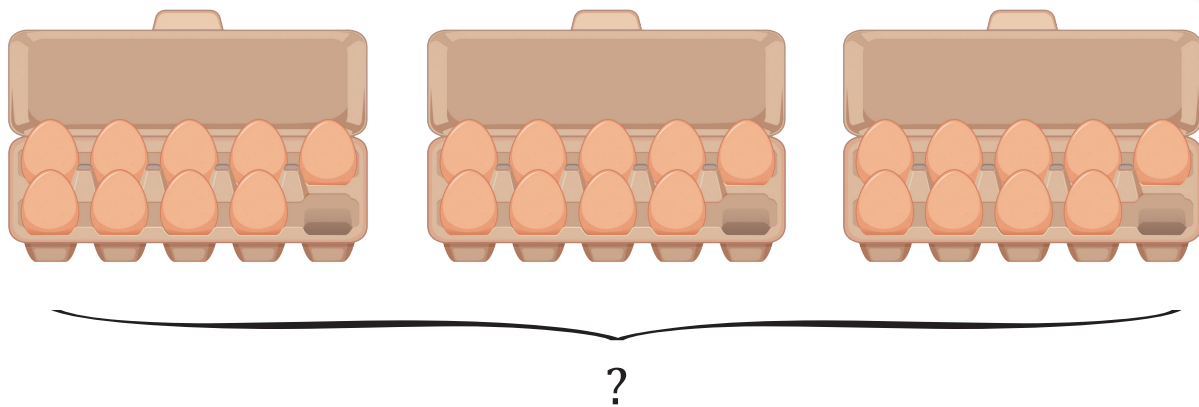
$18 : \square = 18$

$28 : \square = 4$

$30 : \square = 5$

23

3 yumurta qutusunun hər birində 9 yumurta var. 3 qutuda cəmi neçə yumurta var?

24

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$2 \cdot 9$	$30 : 3$	$(24 + 3) : 9$	$9 \cdot (12 - 6)$
$3 \cdot 10$	$18 : 9$	$(51 - 6) : 9$	$36 : 9 + 78$
$4 \cdot 9$	$45 : 9$	$63 : (14 - 7)$	$9 \cdot 3 - 14$

25

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

- 1) Birinci vuruq 7, ikinci vuruq 2 – dir. Hasili tapın.
- 2) Bölünən 27, bölən 3 – dür. Qisməti tapın.
- 3) Birinci toplanan 69, ikinci toplanan 21 – dir. Cəmi tapın.
- 4) Azalan 100, çıxılan 65 – dir. Fərqi tapın.

26

Samovarda 36 l, qazanda isə bundan 9 dəfə az su var. Qazanda neçə litr su var?

9 dəfə az

27

Mötərizədən elə istifadə edin ki, alınmış bərabərliklər doğru olsun.

$$12 - 6 - 3 = 9$$

$$7 + 2 \cdot 4 = 36$$

$$25 - 15 : 5 = 2$$

28

Azərin 9 ədəd beşqəpikliyi var. O, 20 qəpiyə dəftər aldı. Azərin nə qədər pulu qaldı?

29

Cədvəli tamamlayın.

b	1	8	10	32	25	90
$90 - b$	89					

30

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$7 \cdot 7$	$54 : 9$	$9 \cdot 10 + 10$	$(38 - 6) : 4$
$8 \cdot 4$	$28 : 7$	$7 \cdot 10 + 30$	$(49 - 4) : 9$
$9 \cdot 6$	$32 : 8$	$4 \cdot 10 - 5$	$(18 - 9) \cdot 9$

31

1 qələmin qiyməti 20 qəpikdir. Leyla 3 qələm aldı və satıcıya 1 manat verdi. Satıcı Leylaya nə qədər pul qaytarmalıdır?

32

İfadələri tamamlayın.

$$4 \cdot \square = 20$$

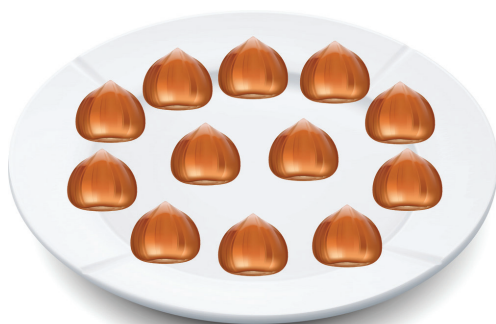
$$35 : \square = 7$$

$$8 \cdot \square = 32$$

$$18 : \square = 9$$

33

1 boşqabda 12 fındıq, o biri boşqabda isə bundan 2 dəfə az qoz var. 2 boşqabda cəmi neçə çərəz var?

?

34

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$8 \cdot 9$

$18 : 9$

$35 : (5 + 2)$

$3 \cdot 9 + 50$

$7 \cdot 6$

$27 : 3$

$35 : 5 + 2$

$7 \cdot 9 - 21$

$9 \cdot 7$

$36 : 4$

$(50 - 2) : 6$

$63 : 9 + 15$

35

Çəlləkdə 60 l su var idi. Elnur hər dəfə 6 l olmaqla 9 dəfə su götürüb gülləri suladı. Çəlləkdə neçə litr su qaldı?

36

Ulduz işarəsinin yerinə “>, <, =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$32 : 4 * 6 + 0$

$10 * 81 : 9$

$2 \cdot 8 * 6 + 6$

$9 \cdot 6 * 45 + 5$

$42 : 6 * 7$

$7 \cdot 2 * 7 + 7$

37

İfadələri tamamlayın.

$9 \cdot \square = 36$

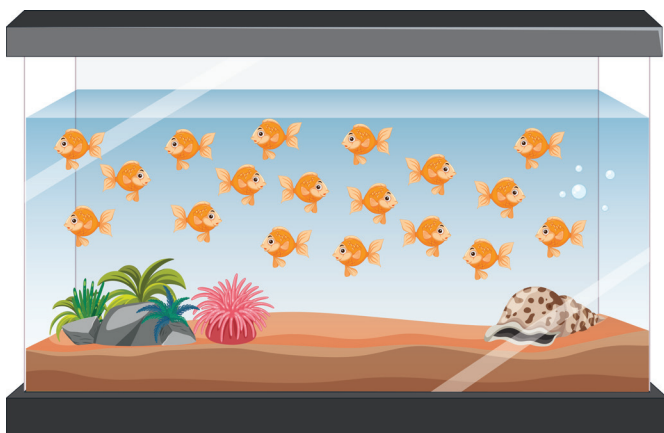
$45 : \square = 9$

$\square \cdot 7 = 35$

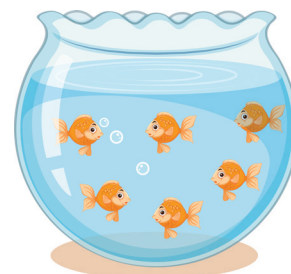
$27 : \square = 3$

38

Böyük akvariumda 18 balıq, kiçik akvariumda isə bundan 3 dəfə az balıq var. İki akvariumda cəmi neçə balıq var?

?

39

Cədvəli tamamlayın.

c	18	36	63	54	27	72
c : 9	2					

40

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 8$

$18 : 2$

$4 \cdot 4 + 54$

$15 : 5 \cdot 6$

$7 \cdot 8$

$27 : 3$

$70 - 3 \cdot 5$

$27 : 3 \cdot 2$

$9 \cdot 6$

$45 : 9$

$36 : 6 + 78$

$32 : 8 \cdot 7$

41

Mağazada hər gün eyni sayda olmaqla 9 gündə 54 qutu meyvə şirəsi satıldı. Mağazada 1 gündə neçə qutu meyvə şirəsi satıldı?

42

İfadələri nümunə əsasında yazın.

Nümunə:

$1 \text{ dm } 6 \text{ sm} = 16 \text{ sm}$

$1 \text{ m } 4 \text{ dm} = 14 \text{ dm}$

$1 \text{ sm } 3 \text{ mm} = 13 \text{ mm}$

$3 \text{ dm } 9 \text{ sm} = \square \text{ sm}$

$3 \text{ m} = \square \text{ dm}$

$20 \text{ sm} = \square \text{ mm}$

$5 \text{ dm} = \square \text{ sm}$

$4 \text{ m } 2 \text{ dm} = \square \text{ dm}$

$2 \text{ sm } 1 \text{ mm} = \square \text{ mm}$

Ədədi 10 – a vurmaq 10 – u həmin ədəd dəfə təkrar toplamaq deməkdir.

Məsələn: $6 \cdot 10 = 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 60$

6

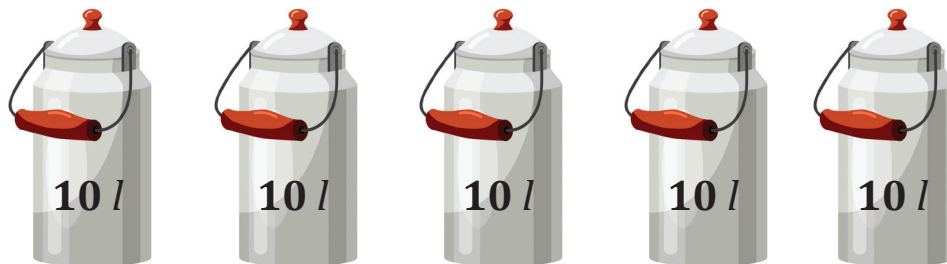
Ədədi 10 – a böldükdə qismətdə elə ədəd alınır ki, bölünən bu qismətin 10 qatı olsun.

Məsələn: $20 : 10 = 2$
 $10 \cdot 2 = 20$

$1 \cdot 10 = 10$	$6 \cdot 10 = 60$	$10 : 10 = 1$	$60 : 10 = 6$
$2 \cdot 10 = 20$	$7 \cdot 10 = 70$	$20 : 10 = 2$	$70 : 10 = 7$
$3 \cdot 10 = 30$	$8 \cdot 10 = 80$	$30 : 10 = 3$	$80 : 10 = 8$
$4 \cdot 10 = 40$	$9 \cdot 10 = 90$	$40 : 10 = 4$	$90 : 10 = 9$
$5 \cdot 10 = 50$	$10 \cdot 10 = 100$	$50 : 10 = 5$	$100 : 10 = 10$

1

Satıcı gün ərzində 5 ədəd 10 litrlik bidonlarla dolu süd satdı. Satıcı gün ərzində neçə litr süd satdı?

2

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$2 \cdot 10$	$30 : 10$	$4 \cdot 10 : 5$	$5 \cdot 10 - 30$
$5 \cdot 10$	$60 : 10$	$3 \cdot 10 : 6$	$3 \cdot 10 + 40$
$8 \cdot 10$	$90 : 10$	$20 : 10 \cdot 4$	$9 \cdot 10 - 50$

3

1 qutuda 10 karandaş var. 7 belə qutuda neçə karandaş var?

4

Mağazada 1 gündə 10 gəlincik, bundan 2 dəfə az oyuncaq ayı satıldı. Mağazada 1 gündə cəmi neçə oyuncaq satıldı?

?

5

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 3$

$50 : 5$

$18 : 6 \cdot 4$

$6 \cdot 10 - 15$

$4 \cdot 10$

$30 : 3$

$14 : 7 \cdot 5$

$4 \cdot 10 + 0$

$10 \cdot 3$

$16 : 8$

$3 \cdot 8 : 6$

$8 \cdot 8 - 0$

6

Yeşiyin içərisindəki üzümün kütləsi 14 kq, yeşiyin öz kütləsi isə bundan 7 dəfə azdır. Yeşiklə üzümün birlikdə kütləsi nə qədərdir?

7

2 – yə bölünən ədədlər sırasında buraxılmış ədədləri yerinə yazın.

2, 4, , , 10, , , 16, , 20

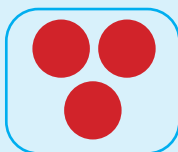

8

Cədvəli tamamlayın.

Vuruq	3		2	3	7	8
Vuruq	5	6	7		9	
Hasil		24		18		80

$$1 \cdot 3 = 3$$

$$1 \cdot 4 = 4$$

1 ədədini istənilən ədədə vurduqda hasil ədədin özünə bərabər olur:

$$1 \cdot a = a$$

1

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$1 \cdot 2$$

$$1 \cdot (12 - 2)$$

$$35 - 1 \cdot 5$$

$$(15 - 14) \cdot 1$$

$$1 \cdot 8$$

$$1 \cdot (9 - 5)$$

$$16 + 1 \cdot 4$$

$$(70 - 69) \cdot 1$$

$$1 \cdot 14$$

$$1 \cdot (16 - 6)$$

$$53 + 1 \cdot 7$$

$$(1 + 0) \cdot 1$$

2

Satıcı 6 alıcının hər birinə 1 qarpız satdı. Satıcı 6 alıcıya cəmi neçə qarpız satdı?

3

Mağazaya hər birində 10 kq olmaqla 5 yeşik ərik gətirdilər. Günortaya qədər 20 kq, günortadan sonra qalan ərik satıldı. Günortadan sonra neçə kiloqram ərik satıldı?

4

Cədvəli tamamlayın.

b	6	10	15	73	21	94
1 · b	6					

1-ə VURMA

$$2 \cdot 1 = 1 + 1 = 2$$

$$4 \cdot 1 = 1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

Ədədi 1 - ə vurduqda hasil ədədin özünə bərabər olur: $a \cdot 1 = a$

1 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$3 \cdot 1$	$27 \cdot (8 - 7)$	$9 \cdot 3 \cdot 1$	$1 \cdot (14 - 5)$
$14 \cdot 1$	$35 \cdot (1 - 0)$	$8 \cdot (9 - 8)$	$(38 - 8) \cdot 1$
$19 \cdot 1$	$(49 + 1) \cdot 1$	$12 : 6 \cdot 1$	$(17 - 10) \cdot 1$

2 Bir ağacdən 24 kq, o birindən isə 32 kq albalı yığdılar. Yığılan albalıları hər birində 8 kq olmaqla yeşiklərə yığdılar. Neçə yeşik lazım oldu?

3 Cədvəli tamamlayın.

a	4	25	12	48	99	83
a · 1	4					

4 3 - ə bölünən ədədlər sırasında buraxılmış ədədləri yerinə yazın.

3, 6, , , 15, , 21, , , 30

4 İfadələri tamamlayın.

$$1 \cdot \square = 5$$

$$8 \cdot \square = 8$$

$$2 \cdot \square = 2$$

$$9 = 1 \cdot \square$$

0 – ı istənilən ədədə vurduqda hasil sıfıra bərabər olur.

Məsələn:

$$0 \cdot 3 = 0$$

$$0 \cdot 15 = 0$$

1

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$0 \cdot 2$$

$$0 \cdot 14$$

$$(6 - 6) \cdot 0$$

$$1 \cdot (28 - 27)$$

$$7 \cdot 1$$

$$31 \cdot 1$$

$$0 \cdot (34 + 1)$$

$$(43 + 5) \cdot 1$$

$$10 \cdot 1$$

$$0 \cdot 57$$

$$0 \cdot 9 + 20$$

$$(7 - 7) \cdot 3$$

2

Nailə gülləri sulamaq üçün 4 dəfə 5 litrlik vedrə ilə dolu su daşdı. Nailə cəmi neçə litr su daşdı?

3

Ulduz işarəsinin yerinə ">, <, =" işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$1 \cdot 8 * 8 \cdot 1$$

$$0 \cdot 4 * 0 + 4$$

$$1 \cdot 23 * 1 + 23$$

$$48 \cdot 1 * 48 - 1$$

4

Cəfərin 7 yaşı var. Atası ondan 4 dəfə böyükdür. Atası Cəfərdən neçə yaş böyükdür?

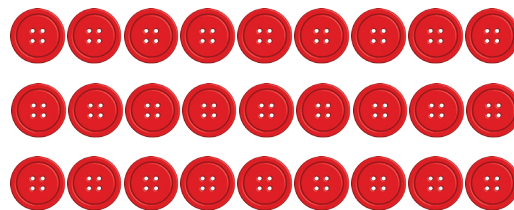

5

Misalları şəkil əsasında həll edin.

$$4 \cdot 7$$

$$3 \cdot 9$$

0-a (sıfıra) VURMA. 0-a BÖLMƏNİN MÜMKÜNSÜZLÜYÜ

$$3 \cdot 0 = 0 + 0 + 0 = 0$$

$$5 \cdot 0 = 0 + 0 + 0 + 0 + 0 = 0$$

İstənilən a ədədini 0 - a vurduqda 0 (sıfır) alınır: $a \cdot 0 = 0$

Sıfıra bölmək olmaz.

1

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$8 \cdot 0$$

$$7 \cdot (9 - 9)$$

$$(13 + 3) \cdot 0$$

$$1 \cdot 4 \cdot 0$$

$$15 \cdot 0$$

$$(18 - 18) \cdot 0$$

$$0 \cdot (24 - 20)$$

$$5 \cdot 0 \cdot 9$$

$$37 \cdot 0$$

$$15 + 6 \cdot 0$$

$$(7 + 7) \cdot 0$$

$$0 \cdot 1 \cdot 35$$

2

Ceyranın 8 yaşı var. Nənəsinin yaşı Ceyranın yaşından 9 dəfə böyükdür. Nənənin neçə yaşı var?

3

Cədvəli tamamlayın.

d	4	8	1	0	9	7
$6 \cdot d$	24					

4

İfadələri tamamlayın.

$$\square \cdot 5 = 30$$

$$28 : \square = 4$$

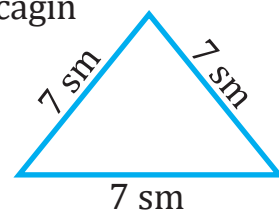
$$8 \cdot \square = 48$$

$$\square : 7 = 6$$

5

Üçbucağın hər bir tərəfinin uzunluğu 7 sm - dir. Üçbucağın tərəflərinin uzunluqları cəmi nə qədərdir?

4 : 1, 4 : 4, 12 : 1, 12 : 12 misallarını izahlı həll edək.

Yadınıza salın: Hasili vuruqlardan birinə bölsək, o biri vuruq alınır.

$$1 \cdot 4 = 4 \text{ olduğundan } 4 : 1 = 4 \text{ və } 4 : 4 = 1$$

$$1 \cdot 12 = 12 \text{ olduğundan } 12 : 1 = 12 \text{ və } 12 : 12 = 1$$

Yadda saxlayın:

İstənilən a ədədini 1 - ə böldükdə a alınır: $a : 1 = a$

Sıfırdan başqa istənilən a ədədini özünə böldükdə 1 alınır: $a : a = 1$

1

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$5 : 1$$

$$23 : 23$$

$$45 : 1 \cdot 0$$

$$10 : (14 - 4)$$

$$6 : 6$$

$$31 : 1$$

$$12 : 1 + 0$$

$$(11 + 5) : 1$$

$$74 : 1$$

$$94 : 94$$

$$28 : 1 - 0$$

$$(16 - 11) \cdot 1$$

2

Nağıl kitabı 21 səhifədir. Şirin kitabın hər gün 7 səhifəsini oxudu. Şirin nağıl kitabını neçə günə oxuyub qurtardı?

3

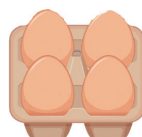
Cədvəli tamamlayın.

Bölünən	18	24	27	35	21	81
Bölən	9	8	9	5	7	9
Qismət	2					

4

Kiçik yumurta qabına 4 yumurta yerləşir. 5 belə qabda neçə yumurta var?

0-ı (sıfırı) BÖLMƏ

$$6 \cdot 0 = 0 \text{ olduğundan } 0 : 6 = 0$$

$$9 \cdot 0 = 0 \text{ olduğundan } 0 : 9 = 0$$

Yadda saxlayın:

Sıfırı sıfırdan başqa istənilən a ədədinə böldükdə 0 alınır: $0 : a = 0$

1 İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$0 : 8$$

$$0 \cdot 5$$

$$5 : 1$$

$$5 : 5$$

$$1 \cdot 6$$

$$0 : 15$$

$$0 \cdot 9$$

$$17 : 1$$

$$8 : 8$$

$$1 \cdot 34$$

$$0 : 30$$

$$4 \cdot 0$$

$$20 : 1$$

$$20 : 20$$

$$13 \cdot 1$$

2 Rəhim 24 karandaşı hər birində 6 ədəd olmaqla qutulara yığdı. Neçə qutu lazım oldu?

3 İfadələri tamamlayın.

$$1 \cdot \square = 4$$

$$\square \cdot 6 = 0$$

$$4 : \square = 1$$

$$3 : \square = 3$$

$$8 \cdot \square = 8$$

$$27 \cdot \square = 0$$

$$15 : \square = 1$$

$$8 : \square = 8$$

4 1 kvadratın 4 bucağı var. 4 kvadratın neçə bucağı var?

Un kisəsinin kütləsi məlum olmadığı üçün onu “x” (iks) ilə işarə edib belə bir bərabərlik yazmaq olar:

$$x + 1 = 3$$

Burada x məchul, yazılan bərabərlik isə tənlikdir.

Yadda saxlayın:

Məchulu olan bərabərlik tənlik adlanır.

Məchulu, adətən, kiçik latın hərfləri ilə işarə edirlər.

Məsələn: x (iks), y (iqrek), n (en), m (em) və s.

Tənliyi həll etmək məchulu tapmaq deməkdir. Başqa sözlə, dəyişənin elə qiymətini (yaxud qiymətlərini) tapmaq lazımdır ki, onu tənlikdə yerinə yazdıqda doğru bərabərlik alınsın.

Cəmdən toplananlardan birini çıxdıqda, o biri toplananın alındığını bilirik.

Ona görə də yadda saxlayın:

Məchul toplananı tapmaq üçün cəmdən məlum toplananı çıxmaq lazımdır.

$$x + 1 = 3$$

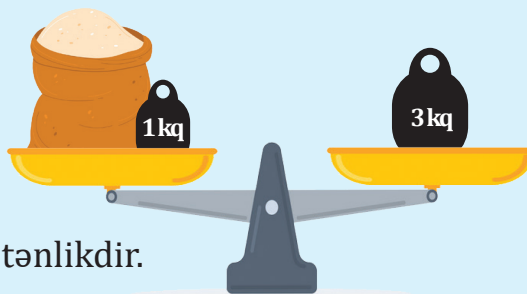
$$x = 3 - 1$$

$$x = 2$$

.....

$$2 + 1 = 3$$

$$3 = 3$$

1

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$x + 3 = 5$$

$$x = 5 -$$

$$x =$$

.....

$$x + 4 = 7$$

$$x =$$

$$x =$$

.....

$$x + 5 = 10$$

$$x =$$

$$x =$$

.....

2

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$x + 7 = 9$$

$$x + 6 = 8$$

$$x + 2 = 6$$

3

2 kq -lıq çəki daşı ilə qarpızın kütləsi 10 kq -lıq çəki daşının kütləsinə bərabərdir. Qarpızın kütləsi nə qədərdir?

Həlli: $2 + x = 10$

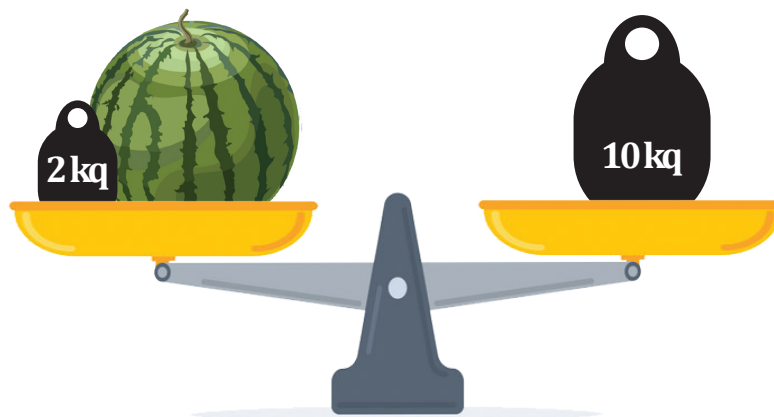
$$x = 10 - 2$$

$$x = 8$$

.....

$$2 + 8 = 10$$

$$10 = 10$$

4

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$7 + x = 12$$

$$15 + x = 20$$

$$30 + x = 50$$

$$0 + x = 16$$

$$40 + x = 56$$

$$82 + x = 92$$

5

Sınıfdə bir neçə şagird var idi. 4 şagird də gəldi və sınıfdə 10 şagird oldu. Əvvəlcə sınıfdə neçə şagird var idi? (Məsələni tənlik qurmaq yolu ilə həll edin).

6

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$x + 15 = 35$$

$$60 + x = 73$$

$$x + 14 = 19$$

$$40 + x = 45$$

$$x + 80 = 90$$

$$50 + x = 62$$

Şəkildəki 5 dairədən 3 göy dairəni çıxsaq, neçə dairə qalar?

$$5 - 3 = 2 \quad (5 - \text{azalan}, 3 - \text{çıxılan}, 2 - \text{fərq})$$

Fərqdəki 2 qırmızı dairənin üzərinə çıxılanı, yəni 3 göy dairəni əlavə edək.
Azalan (5) alındı?

$$2 + 3 = 5$$

Buradan belə nəticə alırıq: fərqin üzərinə çıxılanı əlavə etdikdə azalan alınır.

$$7 - 4 = 3$$

$$28 - 8 = 20$$

$$3 + 4 = 7$$

$$20 + 8 = 28$$

Yadda saxlayın:

Məchul azalanı tapmaq üçün fərqin üzərinə çıxılanı əlavə etmək lazımdır.

Məsələn:

$$x - 4 = 3$$

$$x - 8 = 20$$

$$x = 3 + 4$$

$$x = 20 + 8$$

$$x = 7$$

$$x = 28$$

.....

.....

$$7 - 4 = 3$$

$$28 - 8 = 20$$

$$3 = 3$$

$$20 = 20$$

1

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$x - 3 = 9$$

$$x - 4 = 8$$

$$x - 5 = 10$$

$$x = 9 +$$

$$x =$$

$$x =$$

$$x =$$

$$x =$$

$$x =$$

.....

.....

.....

2

Ağacdən 3 alma yerə düşdü və ağacda 5 alma qaldı. Əvvəlcə ağacda neçə alma var idi? (Məsələnə tənlik qurmaq yolu ilə həll edin).

3

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$x - 3 = 7$$

$$x - 6 = 12$$

$$x - 20 = 10$$

4

Nailə qardaşı Cəbiyə   qəpik pul verdikdən sonra

qəpik pulu qaldı. Əvvəlcə Nailənin neçə qəpik pulu var idi? (Məsələnə tənlik qurmaq yolu ilə həll edin).

5

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$x - 10 = 17$$

$$x - 15 = 35$$

$$x - 0 = 32$$

$$x - 18 = 40$$

$$x - 4 = 36$$

$$x - 14 = 70$$

6

İfadələri yazın və qiymətini hesablayın.

1) Çıxılan 36, fərq 24 –dür. Azalanı tapın.

2) Çıxılan 45, fərq 55 –dir. Azalanı tapın.

3) 36 ədədini 2 və 7 ədədlərinin cəminə bölün.

4) 28 ədədindən 6 və 3 ədədlərinin hasilini çıxın.

7

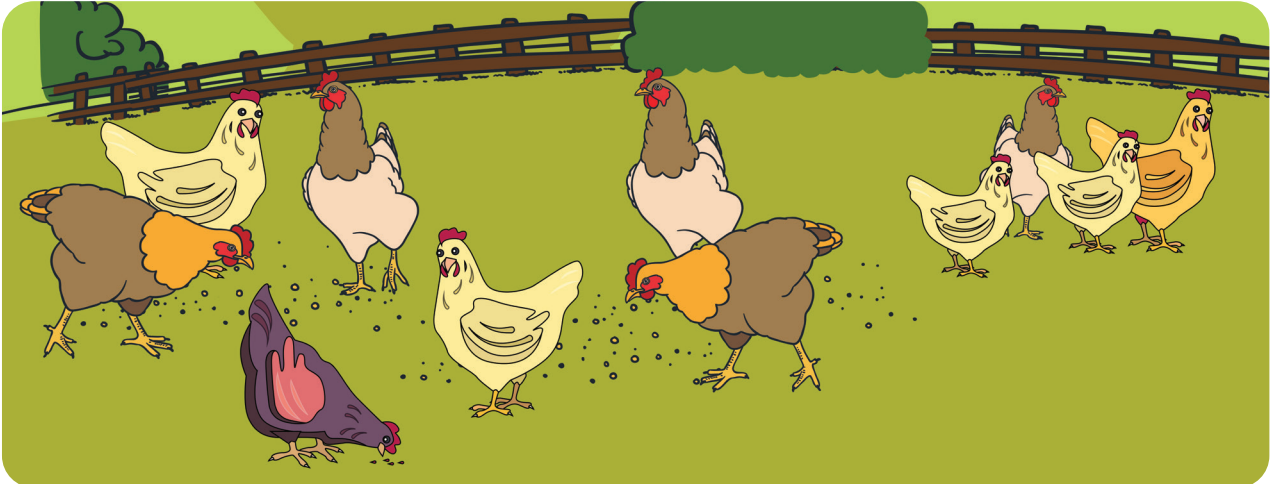
Cədvəli tamamlayın.

Azalan	16					
Çıxılan	7	0	8	30	15	12
Fərq	9	34	10	28	40	48

8

Həyətdəki toyuqlardan 4 –ü getdikdən sonra həyətdə 7 toyuq qaldı. Əvvəlcə həyətdə neçə toyuq var idi? (Məsələnə tənlik qurmaq yolu ilə həll edin).

Məchul çıxılanı tapmaq üçün azalandan fərq çıxılır.

Məsələn: Göldə 9 qaz üzürdü. Bir neçə qaz getdikdən sonra göldə 7 qaz qaldı. Göldən neçə qaz getmişdir?

Məsələni tənlik qurmaq yolu ilə həll edək.

$$9 - x = 7$$

$$x = 9 - 7$$

$$x = 2$$

.....

$$9 - 2 = 7$$

$$7 = 7$$

1

Aybənizin 10 dəftəri var idi. O, qardaşına bir neçə dəftər verdikdən sonra 6 dəftəri qaldı. Aybəniz qardaşına neçə dəftər verdi? (Məsələni tənlik qurmaq yolu ilə həll edin).

2

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$10 - x = 5$$

$$x = 10 -$$

$$x =$$

.....

$$18 - x = 8$$

$$x =$$

$$x =$$

.....

$$27 - x = 23$$

$$x =$$

$$x =$$

.....

3

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$18 - x = 9$$

$$16 - x = 10$$

$$9 - x = 4$$

$$36 - x = 12$$

$$20 - x = 14$$

$$16 - x = 5$$

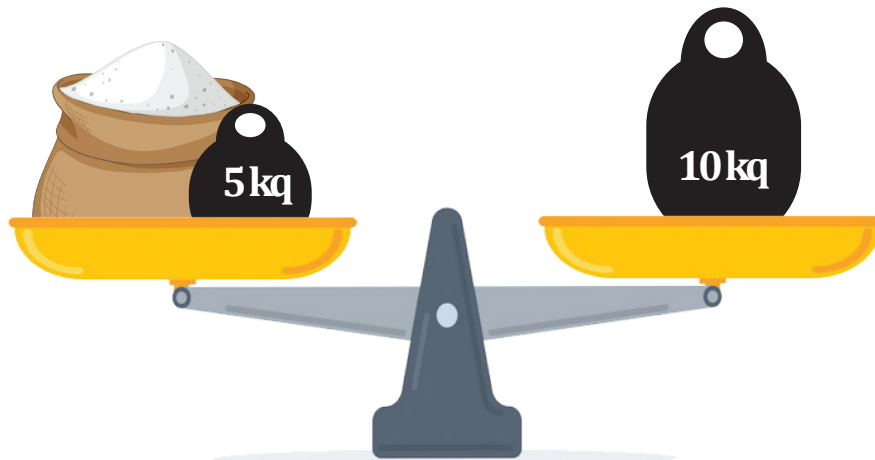
$$20 - x = 15$$

$$18 - x = 4$$

$$90 - x = 30$$

4

Kisədəki şəkər tozu ilə 5 kq -lıq çəki daşının birlikdə kütləsi 10 kq-lıq çəki daşının kütləsinə bərabərdir. Şəkər tozunun kütləsi nə qədərdir? (Məsələni tənlik qurmaq yolu ilə həll edin).

5

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$19 - x = 10$$

$$80 - x = 46$$

$$17 - x = 9$$

$$x - 90 = 9$$

$$x - 14 = 55$$

$$x - 24 = 66$$

6

Bidonda 20 l süd var idi. Bidona bir neçə litr süd əlavə etdikdən sonra bidonda 35 l süd oldu. Bidona neçə litr süd əlavə etdilər?

7

Tənlikləri həll edin və doğruluğunu yoxlayın.

$$x + 15 = 35$$

$$60 + x = 73$$

$$x + 14 = 19$$

$$40 + x = 45$$

$$x + 80 = 90$$

$$50 + x = 62$$

ÜMUMİLƏŞDİRİCİ TƏKRAR

1

Mədət 25 qəpiyə karandaşyonan, 35 qəpiyə isə dəftər aldı. O, satıcıya 1 manat verdi. Satıcı nə qədər pul qaytarmalıdır?

2

İfadələri tamamlayın.

$$63 = 60 + \square$$

$$70 + \square = 100$$

$$54 = \square + 4$$

$$75 - \square = 70$$

$$82 - \square = 72$$

$$97 = 90 + \square$$

3

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$59 + 4$$

$$46 - 5$$

$$54 + 46$$

$$100 - 32$$

$$46 + 5$$

$$7 + 67$$

$$65 + 35$$

$$100 - 15$$

$$68 - 9$$

$$23 - 15$$

$$75 - 20$$

$$87 + 13$$

4

Sırada buraxılmış ədədləri yerinə yazın.

68, 69, , , , 73, 74, , , , , 79

5

Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	40	90		8	30	54
Toplanan		10	30		30	
Cəm	70		34	16		60

6

Ulduz işarəsinin yerinə “ + , - ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$20 = 10 * 10$$

$$59 * 1 = 60$$

$$68 * 10 = 58$$

$$40 = 45 * 5$$

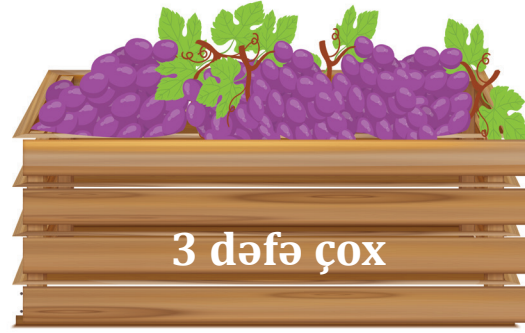
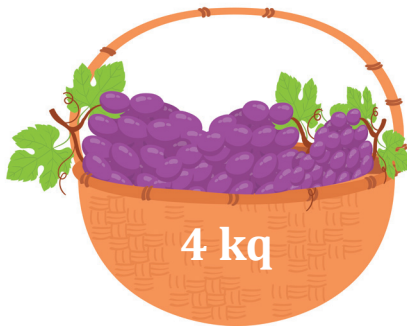
$$59 * 1 = 58$$

$$70 * 1 = 69$$

7

Səbətdə 4 kq, yeşikdə isə bundan 3 dəfə çox üzüm var. Səbət ilə yeşikdə birlikdə neçə kiloqram üzüm var?

8

Cədvəli tamamlayın.

Azalan	59	90	80	97	60	100
Çıxılan	9	10	30	5	60	17
Fərq	50					

9

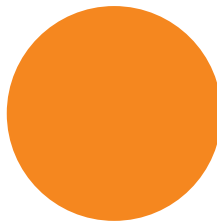
Sırada buraxılmış ədədləri yerinə yazın.

78, 79, □, □, 82, 83, □, □, □, □, 88, 89, □, 91

10

Fiqurların adlarını deyın və onlardakı düz bucaqları göstərin.

11

Tamaşa saat 4 -ün yarısı başladı və
2 saat davam etdi.
Tamaşa saat neçədə qurtardı?

12

Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 46 \\ - 23 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 53 \\ + 14 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 68 \\ + 25 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 68 \\ - 31 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 90 \\ - 45 \\ \hline \square \end{array}$$

13

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$0 + 53$

$7 + 68$

$0 + 62 - 10$

$5 \cdot 8 - 10$

$61 - 61$

$5 + 75$

$21 - 21 + 40$

$4 \cdot 7 + 10$

$78 - 0$

$60 - 3$

$60 - 50 + 0$

$6 \cdot 9 - 0$

14

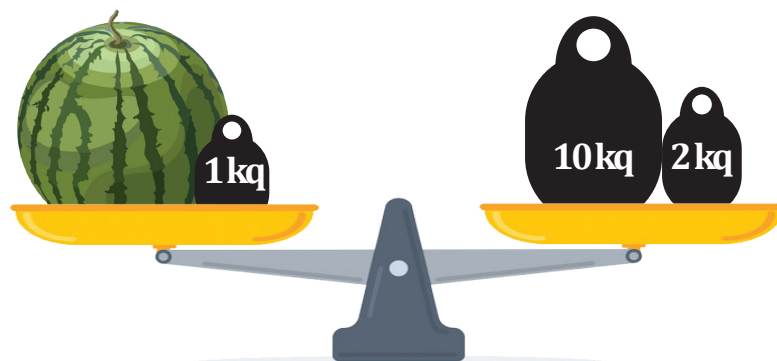
Cədvəli tamamlayın.

Vuruq	4	6	3	8	7	9
Vuruq	8	7	4	5	3	8
Hasil	32					

15

Qarpızın kütləsi nə qədərdir?

16

Cüt ədədləri bir sətirdə, tək ədədləri isə o biri sətirdə yazın.

4, 7, 10, 11, 18, 23, 46, 58, 39, 76, 45, 87

17

Nazimin 8 yaşı, babanın isə 61 yaşı var. Baba Nazimdən neçə yaş böyükdür?

18

Cədvəli tamamlayın.

Bölünən	24	21	36	42	45	54
Bölən	8	3	4	7	9	6
Qismət	3					

19

İfadələrin qiymətini hesablayın.

$$6 : 2 \cdot 8$$

$$36 : 9 \cdot 6$$

$$0 \cdot 8 + 37$$

$$12 : 3 \cdot 4$$

$$32 : 4 \cdot 1$$

$$48 : 6 + 60$$

$$20 : 5 \cdot 7$$

$$9 : 3 \cdot 1$$

$$5 \cdot 8 - 40$$

20

Parçaları ölçün. Onların uzunluqları cəmini və fərqlərini tapın.

BURAXILIŞ MƏLUMATI

RİYAZİYYAT – 4

Xüsusi məktəblərin

4-cü sinifləri üçün sadələşdirilmiş proqram əsasında hazırlanmış

Riyaziyyat fənni üzrə dərslik

II hissə

Tərtibçi heyət

Müəlliflər:

Süleyman Kərimov
Könül Doxolova
Yeganə Məmmədaliyeva
Həbib Kərimov
Farizə Nəbiyeva
Aygün Qasımova

Layihə rəhbəri

Rəhilə Soltanqızı

Dizayner

Sevil Hüseynova

Texniki redaktor

Ruslan Mahmudov

Rəssam

Anara Hüseynova

Korrektor

Səidə Sideifzadə

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2024 - 015

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun
hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq,
elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab nəşriyyat həcmi 7,9. Fiziki çap vərəqi 11. Səhifə sayı 88.

Kəsimdən sonra ölçüsü: 220x275. Kağız formatı 60x90 ¹/₈.

Ofset kağızı. Ofset çapı. Şriftin adı və ölçüsü: Times new roman, 14-15 pt.

Sifariş 86. Tiraj: 750. Pulsuz. Bakı-2024

Əlyazmanın yığma verildiyi və çapa imzalandığı tarix: 06.05.2024

Çap məhsulunu hazırlayan:

Çaşıoğlu Eİ MMC

Bakı ş. M. Müşfiq küç., 2 A

Çap məhsulunu istehsal edən:

Çaşıoğlu Eİ MMC

Bakı ş. M. Müşfiq küç., 2 A

PULSUZ

Əziz məktəbli !

Bu dərslik sizə Azərbaycan dövləti tərəfindən bir dərs ilində istifadə üçün verilir. O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri qazanmaq üçün sizə etibarlı dost və yardımçı olacaq.

İnanırıq ki, siz də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq, onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli saxlayacaqsınız ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli yoldaşınız ondan sizin kimi rahat istifadə edə bilsin.

Sizə təhsildə uğurlar arzulayırıq!

